



VAASAN LYSEON LUKIO HYVINVOINTIMALLI



Sisällysluettelo

1.	Opiskelijahuollon tehtävät ja tavoite	5
1.1	Lainsäädännön ja viranomaisten ohjeistukset opiskelijahuollon tehtävistä	5
1.2	Opiskelijahuollon tavoitteita	5
1.2.1	Hyvinvointia edistäviä tekijöitä	6
1.2.2	Varhainen tuki kaikilla ohjauksen tasoilla	6
1.2.3	Varhainen puuttuminen	7
2.	Opiskelijahuolto	7
2.1	Opiskelijahuollon tehtävä	7
2.2	Opiskelijahuollon kokoukset ja niiden jäsenet	7
2.3	Opiskelijahuollon prosessikaavio	9
2.4	Asioiden tuominen käsiteltäväksi	10
2.5	Asioiden kirjaaminen	10
2.6	Verkostoituminen ja tiedottaminen	10
2.7	Opiskelijahuollon vuosisuunnitelma	10
3.	Moniammatillinen yhteistyö	10
3.1	Opinto-ohjaajat	10
3.2	Terveystoimittaja	11
3.3	Erytisopettaja	11
3.4	Kuraattori	12
3.5	Psykologi	12
3.6	Sosiaalitoimen/nuorisotoimen ja koulun yhteistyö	13
3.7	Yhteistyö yläkoulujen hyvinvointiryhmien kanssa; nivelvaiheen tiedonsiirto	13
4.	Opiskelun erityinen tuki	14
4.1	Erytystä tukea tarvitsevat opiskelijat	14
4.2	Erytisen tuen suunnitelma	15
4.3	Erytyiset opetusjärjestelyt	15
5.	Kiusaamisen ehkäisy	16
5.1	Kiusaaminen ilmiönä	16
5.2	Toimintaohje kiusaamisen ehkäisemiseksi	16
5.3	Kiusaamiseen puuttumisen toimintamalli	17

6.	Mielenterveystyö	19
6.1	Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö	19
6.2	Yhteisöllisyys ja yhteistyö	19
6.3	Henkilökohtainen tuki opiskelijalle	20
6.4	Mielenterveysongelmat	22
6.5	Hoitoonohjaus Vaasan lyseon lukiossa	22
7.	Päihteiden käytön ehkäisy	23
7.1	Päihteet ja riippuvuus	23
7.2	Ehkäisevä päihdetyö	23
7.2.1	Päihteiden vastaisen työn tavoitteet	24
7.2.2	Keinoja, joilla tavoitteisiin pyritään	25
7.3	Päihteiden käytön tunnistaminen	25
7.4	Varhaisen puuttumisen toimintamalli alle 18-vuotiaat	27
7.5	Varhaisen puuttumisen toimintamalli yli 18-vuotiaat	30
7.6	Toimintamalli ohjattaessa opiskelija ammattiavun piiriin	32
7.7	Puhalluttaminen ja huumetestit	32
7.8	Akuutin päihdetilanteen välittömät toimet koulussa	33
7.9	Yhteystietoja	34
8.	Toimintamalli kriisitilanteissa	35
9.	Kodin ja koulun välinen yhteistyö	40
10.	Lainsäädäntöä	41
10.1	Opiskelijahuoltoa ohjaavia normeja	41
10.2	Ilmoitusvelvollisuus	42
10.3	Salassapito ja tietosuoja	43
10.4	Erityistä tukea säätelevät lait ja asetukset	45
10.5	Erityistä tukea ylioppilastutkinnoissa koskevat säädökset	45

Lähdemateriaalia	47
------------------	----

Liitteet:

Eriyisen tuen pedagoginen suunnitelma	49
Nivelvaiheiden muutokset	51
Opiskelijahuollon vuosisuunnitelma	53
Hyvinvointityöryhmä kokous	54
Opiskelijahuoltoryhmä (OHR)muistio	55
Ilmoitus tapahtuneesta lomake	56
Lastensuojeluilmoitus	57
Hoitoonohjaussopimus	58
Suunnitelma opiskeluun paluusta	59
Huoltajan suostumus alaikäisen opiskelijan huumetestaukseen	60
Opiskelijan suostumus huumetestaukseen	61

1 OPISKELIJAHUOLLON TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1.1 Lainsäädännön ja viranomaisten ohjeistukset opiskelijahuollon tehtävistä

Opiskelijalla on oikeus saada riittävät ja tarpeitaan vastaavat palvelut. Sekä lainsäädäntö että opetussuunnitelmien perusteet asettavat velvoitteita koulutuksen ylläpitäjille opiskelijahuollon palveluiden järjestämiseksi. Opiskelijahuollon järjestämistä koskevia suosituksia ovat antaneet sekä opetus-, sosiaali- ja terveysministeriö.

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan toimia, joilla pyritään huolehtimaan nuorten fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista sekä tunnistamaan oppimisen esteitä, vaikeuksia ja nuorten elämään liittyviä ongelmia. Pääpaino on ennalta ehkäisevässä toiminnassa.

Opiskelijahuollon tehtäviin kuuluu:

- huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, jossa otetaan huomioon oppilaitoksessa olevat alaikäiset ja täysi-ikäiset opiskelijat
- opiskelijalle tarjottava tuki ja ohjaus opiskeluun, kehitykseen tai elämäntilanteeseen liittyvissä fyysisissä, psyykkisissä ja sosiaalisissa vaikeuksissa
- yhteistyö eri hallintokuntien sekä paikallisten tukiverkostojen kanssa
- koulun toimintamallien luominen, joissa määritellään toiminta opiskeluyhteisön terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä menettelytavat erilaisissa tilanteissa, kuten esim. ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa.

1.2 Opiskelijahuollon tavoitteita

Opiskelijahuollon yksi tavoite on luoda turvallinen ja terve oppimisympäristö. Toinen tärkeä tavoite on mahdollisimman varhainen puuttuminen ilmeneviin ongelmiin. Kodin ja koulun välinen yhteistyö tulee järjestää siten, että moniammatillinen yhteistyöverkosto auttaa tarvittaessa perheitä opiskelijoiden koulunkäyntiä ja hyvinvointia koskevissa kysymyksissä.

Opiskelijahuollon tavoite on siis hyvinvoiva ja tasapainoinen nuori, joka etenee opinnoissaan kykyjensä ja tavoitteidensa mukaisesti hyvinvoivassa opiskeluyhteisössä.

1.2.1 Hyvinvointia edistäviä tekijöitä

- opiskelijaa tuetaan kasvamaan aktiiviseksi toimijaksi
- luottamuksellisuus ja toisen kunnioittaminen
- nuoresta välittävä, myönteiset mahdollisuudet tunnistava ja niiden toteutumista tukeva opiskeluympäristö
- turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö
- yhteisön hyvinvoinnin jatkuva arviointi ja kehittäminen
- hyvä yhteistyö koulun sisällä ja ulkopuolella, kodin ja koulun välillä sekä nivelvaiheissa

1.2.2 Varhainen tuki kaikilla ohjauksen tasoilla

- aineenopettaja ohjaa ja tukee opiskelijaa oman aineensa opiskelussa
- ryhmänohjaaja seuraa opintojen edistymistä ja on yhteydessä huoltajiin
- opinto-ohjaaja suunnittelee opiskelijan kanssa opintoja tukevia toimenpiteitä ja tarkentaa tarvittaessa opintosuunnitelmaa
- hyvinvointityöryhmä / opiskelijahuoltoryhmä arvioi opiskelijan tuen tarvetta
- terveydenhoitaja / lääkäri tekee terveystarkastuksen ja teettää opiskelijalla erilaisia seulontakyselyitä, lisäksi terveydenhoitaja pitää sairausvastaanottoa
- erityisopettaja tekee opiskelijoille tarvittaessa lukiseula-testin sekä kartoittaa erityisen tuen tarpeen
- opiskelija voidaan ohjata Lue-kurssille, jota pitää erityisopettaja
- kuraattori tarjoaa henkilökohtaista ohjausta ja kartoittaa myös erityisen tuen tarpeen
- opiskelija voidaan ohjata Jännäri-kurssille sekä Tunnetaito-kurssille, joita pitää lukion kuraattori
- opiskelija voidaan ohjata kolmannen sektorin järjestämään toimintaan

1.2.3 Varhainen puuttuminen

- ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, kuraattori tai joku muu tuo opiskelijan asian hyvinvointityöryhmän / opiskelijahuoltoryhmän käsittelyyn (OHR-käsittelyyn osallistuu myös opiskelija ja mahdollisesti myös huoltaja)
- lukiseulassa esiin nousseet opiskelijat ohjataan erityisopettajan vastaanotolle
- opiskelija ohjataan koulupsykologin vastaanotolle
- terveydenhoitaja/lääkäri kirjoittaa opiskelijalle lähetteen asianmukaisesti terveydenhuollon palveluihin
- lääkäri kirjoittaa lähetteen nuorisopsykiatriselle osastolle

Aineenopettajia tuetaan tunnistamaan opiskelijoiden erityisen tuen tarvetta ja toteuttamaan erityistä tukea omassa opetuksessaan. Vaasan lyseon lukiossa on oma sisäinen koulutusjärjestelmä, jossa teemoina ovat mm. ohjauksen tarpeet. Lyseossa opiskelevien sairaiden ja vammaisten opiskelijoiden opiskelua tuetaan moniammatillisesti.

2 OPISKELIJAHUOLTO

2.1 Opiskelijahuollon tehtävä

Vastuu opiskelijahuollosta kuuluu kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville. Vaasan lyseon lukiossa toimii sekä hyvinvointityöryhmä että opiskelijahuoltoryhmä. Opiskelijahuolto tukee opiskelijaa puolueettomasti, mutta sen tehtävä ei ole antaa rangaistuksia. Kaiken opiskelijahuoltotyön perusta on keskinäinen kunnioitus ja huolenpito.

2.2 Opiskelijahuollon kokoukset ja niiden jäsenet

Hyvinvointityöryhmä:

- ryhmä kokoontuu vähintään kerran jakson aikana
- ryhmän tehtävä on kartoittaa yleisellä tasolla koulun hyvinvointia ja reagoida kehitystarpeisiin
- ikäryhmäpalavereissa (opinto-ohjaajat, ikäluokan

ryhmänohjaajat ja kuraattori) kartoitetaan opiskeluiden kokonaistilanne: ensimmäistä (junioreita) ja kolmatta (abi) vuositasoa seurataan tehostetusti

- vähintään kerran lukuvuodessa pidetään hyvinvointiryhmän omaa toimintaa arvioiva ja kehittävä kokous

jäsenet:

- apulaisrehtori (puheenjohtaja, koollekutsuja)
- opinto-ohjaajat
- terveydenhoitaja
- kuraattori
- tarvittaessa ryhmänohjaaja omaa ryhmäänsä käsittelevässä kokouksessa
- tarpeen mukaan muita jäseniä

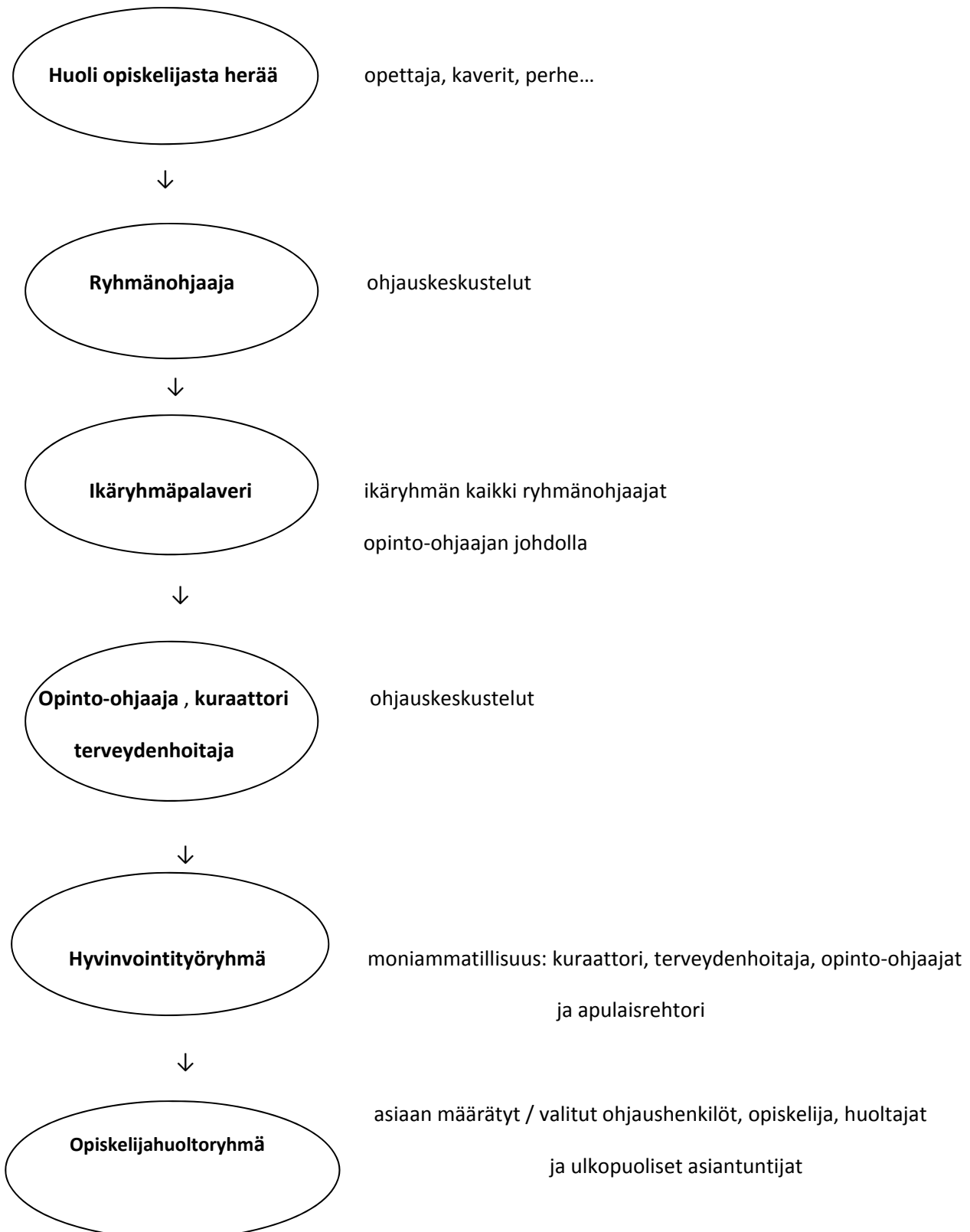
Opiskelijahuoltoryhmä:

- ryhmä kokoontuu hyvinvointiryhmän / kuraattorin / terveydenhoitajan aloitteesta ja kokoonpano määräytyy käsiteltävissä olevan asian perusteella
- opiskeluhuoltopalaverit ovat kokonaisvaltaisia keskusteluja, joissa voidaan käydä läpi mm. poissaolot, opintomenestys, harrastukset ja muu nuoren elämäntilanne: keskusteluissa on lyseosta läsnä vähintään kaksi henkilöä, joista vähintään toisen tulee olla hyvinvointiryhmän jäsen
- tarvittaessa voidaan järjestää erillinen perheneuvottelu

jäsenet:

- hyvinvointiryhmän määräämät henkilöt
- opiskelija ja mahdollisesti hänen huoltajansa (opiskelija alle 18 v.) opiskelijaa koskevissa neuvotteluissa
- tarpeen mukaan muita jäseniä

2.3 Opiskelijahuollon prosessikaavio



2.4 Asioiden tuominen käsiteltäväksi

Hyvinvointityöryhmän kokouspäivät ilmoitetaan etukäteen (kotisivut, Wilma), jotta kaikilla on mahdollisuus ilmoittaa ryhmän jäsenille esille nostettavia asioita.

2.5 Asioiden kirjaaminen

Hyvinvointityöryhmän puheenjohtaja kutsuu kokouksen koolle sekä tekee kokousmuistion. Tarvittaessa muistioon kirjataan koollekutsuttava opiskelijahuoltoryhmä ja sen kokoonpano. Yleisestä keskustelusta ei pidetä virallista muistiota.

Opiskelijahuoltoryhmän kulloinenkin vastuhenkilö (koollekutsuja) tekee tapaamisesta virallisen muistion, joka on salassa pidettävä ja jota säilytetään koulun arkistossa. Yksittäisen nuoren asiassa kirjataan asian esille tuoja, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet, seuranta ja vastuhenkilö(t).

2.6 Verkostoituminen ja tiedottaminen

Hyvinvointityöryhmä tiedottaa toiminnastaan kouluyhteisölle. Välineitä ovat vanhempainillat, opettajainkokoukset, ryhmänohjaustuokiot, ikäryhmäpalaverit, Wilma, koulun kotisivut ja henkilökohtaiset yhteydenotot. Terveystoiminta toimii yhteyshenkilönä terveydenhoitoon ja kuraattori sosiaalitoimeen.

2.7 Opiskelijahuollon vuosisuunnitelma

Hyvinvointityöryhmä kirjoittaa vuosittaisen opiskelijahuollon suunnitelman erilliseen lomakkeeseen.

3 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

3.1 Opinto-ohjaajat

Opinto-ohjauksen tavoite on ohjata opiskelijoita lukion oppimäärän ja yo-tutkinnon suorittamiseen sekä jatko-opintoihin. Opinto-ohjaajat auttavat opiskelijaa suunnittelemaan omaa

opiskeluohjelmaansa, tukevat häntä lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittävät hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia suunnitelmia ja valintoja.

Opinto-ohjaaja käy yhdessä nuoren kanssa opiskelijahuollollisia keskusteluja henkilökohtaisissa ohjaustapaamisissa vähintään kerran vuodessa. Tällaisia asioita voi olla esim. henkilökohtaiset ongelmat, jatko-opinto/ ammatinvalintakysymykset, opintojen hidas eteneminen, huoli syrjäytymisestä, opintojen alisuorittaminen ja koulusta eroaminen. Vaasan lyseon lukiossa työskentelee kaksi kokopäiväistä ja kaksi puolipäiväistä opinto-ohjaajaa.

3.2 Terveystapaaja

Opiskelijaterveydenhuollon tavoitteena on tukea lapsen ja nuoren tervettä kasvua ja kehitystä. Vaasan lyseon lukiossa on oma terveydenhoitaja jokaisena koulupäivänä. Terveystapaaja tekee yhteistyötä opiskelijahuollon lääkärin kanssa. Terveystapaaja seuraa opiskelijan hyvinvointia osallistumalla opiskelijahuollon työryhmän kokouksiin. Terveystapaajalla on käytettävissä kunkin opiskelijan terveystietokanta

Terveystapaamiseen kutsutaan jokainen 1. vuosikurssin opiskelija ja se on pohjana ennaltaehkäisevälle terveystapaamiselle. Opiskelijaterveydenhuollon lääkärintarkastus ajoittuu toiselle opiskeluvuodelle. Terveystapaaja ja lääkäri tapaavat opiskelijan myös tarvittaessa, jos hänen hyvinvointinsa sitä edellyttää. Tarpeen tullen opiskelija voidaan ohjata myös opiskelijaterveydenhuollon psykologin vastaanotolle. Lukiolaisille tehtävät terveystapaamis- ja hyvinvointitutkimukset ovat pohjana opiskelijahuollon kehittämiseksi, johon myös terveydenhoitaja osallistuu.

3.3 Erityisopettaja

Vaasan lyseon lukiossa työskentelee erityisopettaja yhtenä päivänä viikossa. Erityisopettaja huolehtii lukion erityisopetuksesta. Tavoitteena on tukea opiskelijaa oppimiseen liittyvissä vaikeuksissa, vahvistaa opiskelijan myönteistä kuvaa itsestään

oppijana sekä auttaa häntä tunnistamaan oppimiseen vaikuttavia tekijöitä. Opiskelija saa tukea oppimisvaikeuksiinsa yksilöllisenä ohjauksena tai erityisopettajan pitämällä Lue-kurssilla, joka on Vaasan lyseon lukion koulukohtainen soveltava kurssi.

Erytisopettaja suorittaa tarvittaessa lukitestauksen ja opastaa erityisjärjestelyjen anomisessa ylioppilaskoetta varten. Lisäksi hänen toimenkuvaansa kuuluu erityisen tuen suunnitelman tekeminen yhdessä opiskelijan kanssa (myös kuraattori voi tehdä). Opiskelija hakeutuu erityisopettajalle joko itse tai opinto-ohjaaja, opettaja ja/tai opiskelijahuoltoryhmä ohjaa hänet erityisopettajalle.

3.4 Kuraattori

Vaasan lyseon lukiossa on oma kuraattori, joka toimii yhteistyössä koulun henkilöstön, opiskelijoiden vanhempien sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Kuraattori on koulun sosiaalityöntekijä, jonka vastuualueeseen kuuluu sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen koulussa.

Vaasan lyseon lukio tarjoaa opiskelijalle kuraattorin välityksellä kohdennettua yksilöllistä ohjausta, tukea ja neuvontaa. Keskeistä on löytää opiskelijan omat voimavarat ja vahvuudet sekä tarvittaessa myös tukiverkosto. Kuraattori pyrkii auttamaan opiskelijaa elämännhallinnallisissa sekä sosiaalisten ja taloudellisten ongelmien ratkaisemisessa. Tärkeitä yhteistyötahoja ovat sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimi sekä kolmannen sektorin palvelut.

3.5 Psykologi

Vaasan lyseon lukiossa toimii psykologi osapäiväisenä yhtenä päivänä viikossa. Psykologi antaa yksilöllistä asiantuntija-apua opiskelijoille sekä tarvittaessa neuvoo huoltajia ja lyseon työntekijöitä opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä. Psykologi osallistuu lyseon opiskelijahuollon työryhmien kokouksiin tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

3.6 Sosiaalitoimen / nuorisotoimen ja koulun yhteistyö

Koulun ja sosiaalitoimen hyvä yhteistyö edesauttaa omalta osaltaan nuorten selviytymistä opiskelun ja elämäntilanteen erilaisissa pulmatilanteissa. Kaikkien osapuolten luottamuksellisuudella ja avoimuudella päästään asioissa eteenpäin.

Vastuu nuoren tilanteen selvittämisestä siirtyy sosiaalitoimeen vain lastensuojeluilmoituksella. Lastensuojelulain 25 §:n mukaan opetuksen tai koulutuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia tekemään lastensuojeluilmoituksen, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää nuoresta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä. Ennen kuin koulun edustaja tekee lastensuojeluilmoituksen, voi hän tarvittaessa konsultoida sosiaalipäivystyksen sosiaalityöntekijää saadakseen neuvontaa ja ohjausta mm. koskien lastensuojeluilmoituksen sisältöä.

18 vuotta täyttänyt opiskelija voidaan ohjata oppilaitoksesta sosiaalityön palveluiden piiriin esim. varaamaan ajan aikuissosiaalityöntekijältä. Lisäksi nuori voidaan ohjata Vaasan kaupungin Etsivän nuorisotyön asiakkaaksi. Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin

3.7 Yhteistyö yläkoulujen hyvinvointiryhmien kanssa; nivelvaiheen tiedonsiirto

Opiskelijahuollollisen tiedonsiirron tavoitteena on tukea nuoren siirtymistä peruskoulusta lukioon ja edesauttaa opintojen joustavaa aloittamista. Tiedonsiirrolla tuetaan opiskelijan onnistumista ja hyvinvointia sekä autetaan lyseon henkilökuntaa ennakoimaan tilanteita, joissa opiskelija saattaa olla erityisen tuen tarpeessa. Opiskelijatietojen siirtäminen on aina luottamuksellista. Tiedonsiirtoon on huoltajan lupa, jonka perusopetus on hankkinut huoltajilta.

Olennaista siirrettävää tietoa on esim.

- poikkeuksellisen suuri poissaolojen määrä yläkoulussa
- opiskeluun liittyvät erityispiirteet yläkoulussa (esim. lukivaikeudet ja oppimisvaikeudet)
- opiskelun järjestämiseen vaikuttavat psykososiaaliset tekijät (esim. kiusaaminen)

Tiedonsiirrossa ovat mukana ne henkilöt, jotka parhaiten ovat perillä oppilaan kokonaistilanteesta (esim. peruskoulun oppilaanohjaaja, erityisopettaja ja terveydenhoitaja).

Lyseon puolelta tiedon vastaanottaa kuraattori, joka toimittaa tarvittavan tiedon eteenpäin ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajalle ja opiskelijahuoltoryhmälle.

Nivelvaiheen ohjaus on ajankohtainen myös silloin, kun opiskelija keskeyttää opinnot. Tällöin kuraattori huolehtii, että nivelvaiheen siirtolomake siirtyy opiskelijan uuteen oppilaitokseen vastaaville tahoille.

4 OPISKELUN ERITYINEN TUKEA

4.1 Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat

Erityisen tuen suunnitelmalla pyritään auttamaan ja tukemaan opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio-opintonsa. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi sekä opiskelijat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opetus- ja koetilanteet pyritään järjestetään siten, että hänen yksilölliset tarpeensa voidaan ottaa huomioon oppiaineiden opetuksessa ja eri oppimisympäristöissä.

4.2 Erityisen tuen suunnitelma

Vaasan lyseon lukiossa erityisopettaja/kuraattori laatii erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle kirjallisen suunnitelman, jossa todetaan, miten opiskelijan yksilölliset tukitoimet koulussa järjestetään. Suunnitelma kirjataan myös opiskelijan henkilökorttiin Primus-hallintojärjestelmään. Kirjallinen sopimus (kopio) arkistoidaan koulun arkistoon. Suunnitelmaa toteuttavat kaikki opiskelijaa opettavat opettajat sen mukaan, miten kunkin opiskelijan tarpeiden perusteella sovitaan. Primuksen yo-kirjoitukset -välilehdelle merkitään lukitodistuksen päiväys ja erityisjärjestelyt yo-kokeessa YTL:n päätöksen mukaisesti.

Erityisen tuen suunnitelma etenee seuraavasti:

- A) huoli/aloite
- B) opiskelija ohjataan erityisopettajalle / kuraattorille
- C) erityisopettaja / kuraattori kartoittaa erityisen tuen tarpeen, ja he tekevät yhdessä opiskelijan kanssa suunnitelman
- D) opiskelija esittää suunnitelman omille opettajilleen, **tiedotusvastuu on opiskelijan**
- E) opettaja huomioi suunnitelman opetuksessaan, kokeissa, arvioinnissa

4.3 Erityiset opetusjärjestelyt

Erityiset järjestelyt lukion aikana sekä oppimistilanteissa että kokeissa ovat erityistä tukea. Erityiset opetusjärjestelyt suunnitellaan yhdessä opiskelijan (ja tarvittaessa hänen huoltajiensa) kanssa. Tuen tarpeen arvioi erityisopettaja ja/tai kuraattori. Tarvittaessa konsultoidaan muita asiantuntijoita. Ylioppilaskoetta varten opiskelija anoo erikseen erityisjärjestelyitä ylioppilastutkintolautakunnalta.

Erityisiä opetusjärjestelyjä toteutetaan seuraavasti:

- A) aiempien suoritusten hyväksi lukeminen, lisätehtävät
- B) tukiopetus, moniammatillinen yhteistyö ja opiskelijahuollon palvelut

C) erityisjärjestelyjä opetuksessa, kokeissa ja ylioppilaskirjoituksissa, opiskelijoiden erityisen tuen suunnitelmat, lukiseulat ja lukitestaukset sekä erityisopettajan antama opetus

5 KIUSAAMISEN EHKÄISY

5.1 Kiusaaminen ilmiönä

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yhdelle ja samalle opiskelijalle aiheutetaan tahallaan paha mieltä ja tätä tapahtuu toistuvasti. Kiusaaminen voi olla fyysistä, psyykkistä ja sanallista, esim. nimittelyä, pilkkaamista, tönimistä, tavaroiden ottamista, syrjään jättämistä, eristämistä ja ilkeiden juurujen levittämistä.

Suurin osa opiskelijoista ei hyväksy kiusaamista, mutta ryhmäkäyttäytymisen myötä he helposti myötäilevät kiusaustilannetta tai vaikenevat siitä. Kiusaamistilanteessa on monia rooleja: kiusattu, kiusaaja, apuri, kannustaja, puolustaja ja hiljainen hyväksyjä. Kiusaamiseen puuttuminen on tehokkainta siellä, missä kyseinen ryhmä on koolla ja missä kiusaaminen tapahtuu.

Monet seikat vaikuttavat kiusaamiseen. Fyysinen ympäristö (oppilaitoksen koko, tilojen sijoittuminen, viihtyisyys) sekä ilmapiiri ja kulttuuri (työskentelyilmapiiri, kasvatuskulttuuri, kiusaamiseen liittyvät asenteet) ovat yhteydessä kiusaamiseen. Selkeät oppimistavoitteet, motivoituneisuus ja työrauha tunneilla vähentävät kiusaamista.

5.2 Toimintaohje kiusaamisen ehkäisemiseksi

Kaikki ovat vastuussa kiusaamisen lopettamisesta. Tehokkainta on puuttua kiusaamiseen monella tasolla samanaikaisesti. Avoin ilmapiiri, yhteisöllisyys, välittäminen ja keskinäinen kunnioittaminen ovat keskeisiä asioita kiusaamisen ehkäisemisessä.

Vaasan lyseon lukion toimintamalli kiusaamistapauksissa on:

- jokainen opiskeluyhteisön jäsen on velvollinen tiedottamaan asiasta kiusaamisvastuuhenkilölle (kuraattori)
- jokainen henkilökuntaan kuuluva on velvollinen raportoimaan

niistä kiusaamisvastuuhenkilölle

- oppilaskunnalla ja opiskelijoilla (erityisesti tutor-opiskelijoilla) on tärkeä rooli kiusaamisen ehkäisyssä; jokaisella opiskelijalla on velvollisuus ilmoittaa näkemästään tai kokemastaan kiusaamisesta ryhmänohjaajalle, kiusaamisvastuuhenkilölle tai rehtorille; kiusaamisvastuuhenkilö raportoi kiusaamistapauksesta opiskelijahuoltoryhmälle, joka tekee tilannearvion
- kiusaamistapauksen selvittäminen: ryhmänohjaaja ja kiusaamisvastuuhenkilö kuulevat erikseen kiusattua ja kiusaajaa sekä sopivat yhdessä seurantakeskustelun ajankohdan; jos tilanne jatkuu, ottaa kiusaamisvastuuhenkilö yhteyttä asianosaisten huoltajiin tarkoituksena miettiä keinoja kiusaamisen lopettamiseksi, ei syyllisten etsimiseksi; sovitaan seurannasta; jos tilanne edelleen jatkuu, voi rehtori määrätä kiusaajalle sanktioita
- keskustelu koulussa yleisellä tasolla: kerrotaan, että kiusaamista on esiintynyt, mutta ei kerrota tapauksen yksityiskohtia; käydään läpi kiusaamisen vastainen ohjeistus.

Esille tulevat kiusaamistapaukset ja niiden selvittely dokumentoidaan Ilmoitus tapahtuneesta -lomakkeella.

Kiusaamisvastuuhenkilö (kuraattori) säilyttää lomakkeet lukitussa tilassa. Vaasan lyseon lukiossa toteutettavalla koulutyytyväisyyskyselyllä kartoitetaan säännöllisin välein ilmeneekö oppilaitoksessa kiusaamista.

5.3 Kiusaamiseen puuttumisen toimintamalli

1. Kiusaamisen määritelmä

Kiusaaminen on tahallista ja toistuvaa eri muodoissa esiintyvää negatiivista toimintaa, joka kohdistuu itsensä puolustuskyvyttömäksi tuntevaan henkilöön. Kiusaaminen voi olla:

- a) **fyysistä**, kuten tönimistä, potkimista, lyömistä, kiinni pitämistä, sukupuolista häirintää / koskettelua, sabotoimista, pakottamista
- b) **psykkistä**, kuten tahallista ulkopuolelle jättämistä/eristämistä, pienieleisten metodien käyttöä, kuten katseiden, ilmeiden, eleiden, huokausten käyttöä
- c) **sanallista**, kuten herjaamista, haukkumista, huhujen levittämistä, uhkaamista, pilkkaamista, persoonallisuuden/sukupuolen ominaisuuksien arvostelemista ja kritisoimista

- d) **sähköistä/digitaalista**, kuten loukkaavien viestien lähettämistä, herjaamista ja huhujen levittämistä sähköisten viestimien kautta internetin sosiaalisessa mediassa, keskustelupalstoilla ja kuva-arkistoissa, esim. kännykkään tai sähköpostiin.

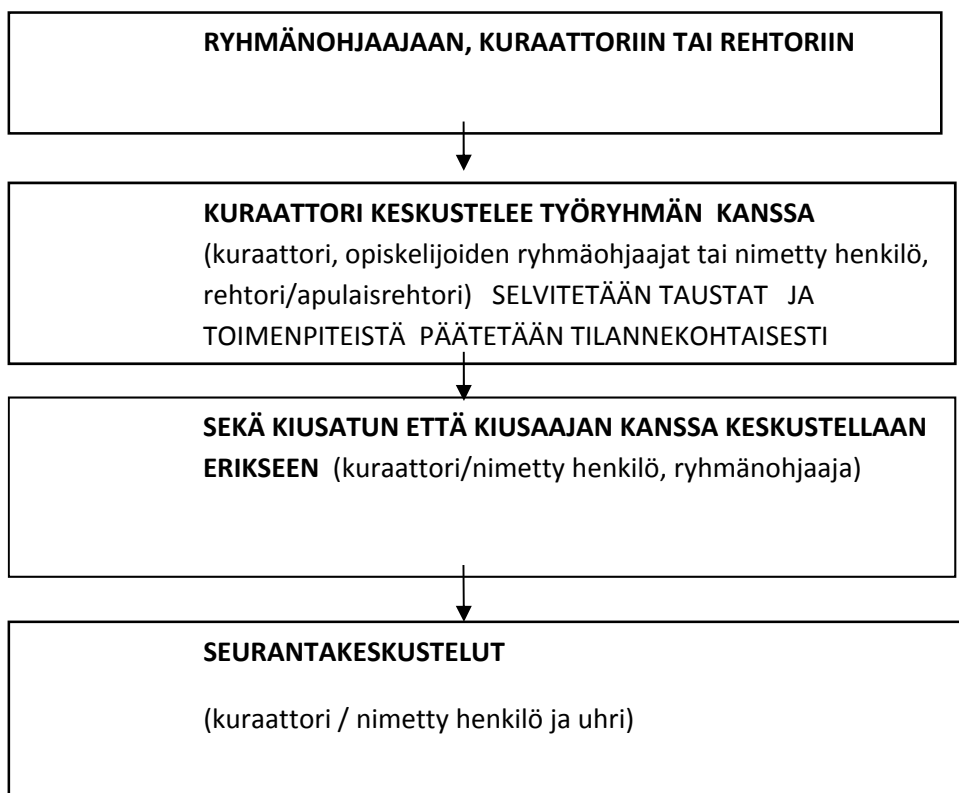
Kiusaaminen on usein vaikeasti havaittavissa, koska se pyritään salaamaan aikuisilta.

Kiusaamista eivät ole yksittäiset riidat tai konfliktitilanteet.

2. Kiusaamista ehkäisevät toimenpiteet

- a) Kiusaamisella on nollatoleranssi. On tärkeää, että koko henkilökunta, vanhemmat ja opiskelijat ovat tietoisia koulun kannasta kiusaamiseen: **”TOISEN KIUSAAMINEN ON VÄÄRIN, EIKÄ KOULUSSAMME HYVÄKSYTÄ MINKÄÄNLAISTA KIUSAAMISTA!”** Asia otetaan esiin eri yhteyksissä, kuten järjestyssäännöissä, erilaisissa tutustumistilaisuuksissa, lukuvuoden alkaessa, aamunavauksissa, ryhmänohjaajatapaamisissa ja oppitunneilla.
- b) Opiskelijoille korostetaan toisen erilaisuuden hyväksymisen, tasa-arvon, hyvien tapojen, hyvän käytöksen ja sääntöjen noudattamisen merkitystä koko yhteisön kannalta hyvän opiskeluilmapiirin, viihtyisyyden ja turvallisuuden ylläpitämisessä.
- c) Kiusaamiseen tulee puuttua välittömästi. Jokainen on vastuussa kiusaamiseen puuttumisesta. Kiusaamiseen puuttumisen toimintamalli tulee olla kaikkien tiedossa.

Jos joudut kiusatuksi tai tiedät kiusaamistapauksesta, ota yhteys:



JOS KIUSAAMINEN JATKUU



YHTEYS VANHEMPIIN, SANKTIOT

- yhteiskokous, jos kiusaaminen puuttumisyrityksistä huolimatta jatkuu
- rehtorin puhuttelu ja mahdollinen sanktio

6 MIELENTERVEYSTYÖ

6.1 Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö

Jokaisella opiskelijalla on oikeus hyvään ja tasapainoiseen opiskeluympäristöön. Mielenterveyden edistäminen tukee opiskelijan positiivista kehitystä monin tavoin; opiskeluilmapiiri paranee, opiskelijoiden itsetunto paranee ja elämönhallintataidot paranevat.

Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö pyrkii vaikuttamaan nuorten mielenterveyden riskitekijöihin, joita ovat esimerkiksi päihteidenkäyttö, oppimisvaikeudet, kiusaaminen ja syrjäytyminen. Varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy ovat osa oppilaitoksemme kokonaistoimintaa. Ne ovat myös osa yhteisön hyvinvointia edistävää toimintaa.

6.2 Yhteisöllisyys ja yhteistyö

Vaasan lyseon lukiossa opiskelijoiden ohjaukseen panostetaan kattavasti. Jokainen ryhmänohjaaja pitää opiskelijoiden ja vanhempien kanssa ryhmänohjaajan tapaamisen. Opinto-ohjaajat kokoontuvat viikoittain koordinoimaan ohjauksen kokonaistilannetta. Jaksoittain pidetään ryhmänohjauksen palaverit ikäryhmittäin, joissa paikalla ovat ryhmänohjaajien lisäksi myös opinto-ohjaajat sekä kuraattori. Opinto-ohjaajat, opiskeluterveydenhoitaja, kuraattori ja psykologi antavat opiskelijoille tarvittaessa tukea ja ohjausta. Hyvinvointityöryhmään tuodaan asioita, jos edellä mainitut

toimenpiteet sekä muut ohjauksen ja opiskelijahuollon toimenpiteet eivät ole vieneet asiaa riittävästi eteenpäin.

Yleisin asia, johon ryhmänohjaajat ja opiskelijahuolto puuttuvat, on opiskelijan poissaolot. Jos opiskelijalla on neljä poissaltoa kurssilta, opettaja laittaa asiasta tiedon ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajalle ja kuraattorille, tarvittaessa myös terveydenhoitajalle. Toiminnan tavoitteena on, että asioihin päästään tarttumaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tieto opiskelijoiden tarpeista ja toimiva yhteistyö konsultaatiomahdollisuuksineen sekä selkeä työnjako luovat pohjan toimivalle yhteistyölle.

Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä lisää lukion tutortoiminta, joka on vertais- ja ohjaustoimintaa junioriopiskelijoille. Lukion oppilaskuntatoiminnan avulla nuorilla on myös mahdollisuus vaikuttaa oppilaitoksen asioihin ja saada äänensä kuuluviin.

Koulun erilaiset yhteiset tilaisuudet ja toiminta lisäävät myös yhteishenkeä, näitä ovat esimerkiksi kauden juhlit, Uniworld-päivä ja Future Fun -päivä.

6.3 Henkilökohtainen tuki opiskelijoille

Lukio-opiskelu vaatii opiskelijalta kykyä itsenäisempään ja vastuullisempaan työskentelyyn kuin peruskoulussa. Opiskelijoille on tarjolla tukea sekä opiskeluun että sosiaaliin, psyykkisiin ja terveydellisiin asioihin. Opiskelijoille tiedotetaan oppilashuollollisesta tuesta lukuvuoden alussa infotilaisuudessa, lukuvuoden aikana Wilma-tiedotteissa ja koulun internetsivuilla. Palveluista tiedotetaan ryhmittäin opinto-ohjaustuntien ja ryhmänohjaustuokioiden yhteydessä. Tavoitteena on, että opiskelijoilla ja heidän huoltajillaan ei olisi kynnystä hakea tukea ja apua.

Vaasan lyseon lukiossa panostetaan opiskelijoiden ja henkilökunnan väliseen henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen. Ryhmänohjaajat ja opinto-ohjaajat tapaavat kaikki opiskelijat kahdenkeskisessä keskustelussa vähintään 1-2 kertaa lukuvuodessa.

Terveydenhoitaja kutsuu jokaisen junioriopiskelijan terveystapaamiseen. Kuraattori teettää opiskelukyselyn junioriopiskelijalle ja laittaa ohjauksia sen perusteella. Opiskelijat varaavat aikoja myös oma-aloitteisesti omista tarpeistaan käsin. Ohjaus terveydenhoitajalle ja kuraattorille voi tulla huoltajalta, ryhmänohjaajalta, aineenopettajalta tai muulta taholta.

Tavoite on, että opiskelija kokee, että tukijärjestelmät ovat lähellä ja opiskelijaa varten. Tämän mahdollistaa se, että myös terveydenhoitaja ja kuraattori ovat oppilaitoksessa paikalla joka päivä. Toimiva ohjaus ja saatavilla oleva henkilökohtainen tuki edesauttavat nuorten mielenterveysongelmien sekä muiden ongelmien tunnistamisessa ja hoidon tarpeen arvioimisessa. Yhteistyöllä eri toimijoiden ja opiskelijan sekä huoltajien kesken pyritään siihen, että tähän päästään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Henkilökohtaista tukea opiskelijoille tarjoaa myös erityisopettaja, joka on paikalla yhtenä päivänä viikossa. Erityisopettaja tekee tarvittaessa opiskelijalle lukitestin ja seuloo oppimisongelmia laajemminkin. Jos opiskelijalla on oppimisvaikeuksia, hänelle voidaan laatia erityisen tuen suunnitelma, johon kirjataan tukitoimet esimerkiksi lukihäiriön vuoksi. Erityisen tuen suunnitelma voidaan laatia myös psyykkisten tai sosiaalisten ongelmien vuoksi, jolloin suunnitelman laatii kuraattori.

Opiskeluterveydenhuollon psykologille varataan aikaa terveydenhoitajan tai kuraattorin kautta. Psykologin vastaanotto on lukiolla kerran viikossa ja muina aikoina opiskeluterveydenhuollon tiloissa osoitteessa Kirkkopuistikko 28.

Opiskelijoille on tarjolla myös kursseja, jotka lisäävät nuorten omia elämänhallinnallisia taitoja. Näitä kursseja ovat muun muassa stressinhallinta ja rentoutumiskurssit, vertaistukikurssi jännityksenhallintaan ja Lue-kurssi.

6.4 Mielenterveysongelmat

Opiskelijoiden psyykkinen oireilu on tavallista. Psyykkinen oireilu heikentää nuoren opiskelukykyä. Hyvinvoinnin horjuessa arkiset rutiinit ja opiskelu vaikeutuvat, ja oppimisessa ja keskittymisessä voi ilmetä ongelmia ja nuori vaikuttaa jaksamattomalta. Pahimmillaan mielenterveyden häiriöt johtavat opintojen keskeytymiseen sekä koulutuksesta ja työelämästä syrjäytymiseen.

Opiskelijoiden mielenterveyden häiriöt vaativat varhaista tunnistamista ja hoitoa. Häiriöstä on kyse silloin, kun oireet rajoittavat yksilön toiminta- ja työkykyä, osallistumis- ja selviytymismahdollisuuksia tai aiheuttavat kärsimystä ja psyykkistä vajaakuntoisuutta. Mielenterveyden häiriö voi olla subjektiivinen sairauden kokeminen tai ympäristön havainnoima. Kun häiriö vaikeuttaa opiskelutyötä, on tilanteeseen puututtava.

Monet psykiatriset sairaudet alkavat nuoruusiässä 12–22-vuotiaana, ja noin 20–25 % nuorista kärsii jostakin mielenterveyden häiriöstä ennen aikuisikää. Opiskelijoille tyypillisiä mielenterveyteen liittyviä häiriöitä ovat erilaiset ahdistuneisuushäiriöt, syömishäiriöt, paniikkioireilu, masennustilat ja stressioireet. Koulu-uupumusta kokee noin joka kymmenes lukiolainen.

6.5 Hoitoonohjaus Vaasan lyseon lukiossa

Vaasan lyseon lukiossa hoitoonohjaus psykologille tapahtuu terveydenhoitajan tai kuraattorin kautta. Nuorisoasema Klaaran palvelut ovat opiskelijoiden käytettävissä, ja sinne voi hakeutua oma-aloitteisesti ilman lähetettä. Vaasan nuorisopsykiatrilalle ja aikuispsykiatrilalle (18 vuotta täyttäneille) lähetteet kirjoittaa lääkäri.

7 PÄIHTEIDEN KÄYTÖN EHKÄISY

7.1 Päihteet ja riippuvuus

Päihteitä ovat kaikki kemialliset aineet, jotka elimistöön joutuessaan aiheuttavat päihtymyksen tunteen ja/tai humalatilaa, kuten alkoholi ja tupakka, joka Suomessa määritellään ns. sosiaalisiksi päihteiksi. Päihteiksi määritellään myös huumeet, jotka voidaan jakaa vaikutuksen perusteella keskushermostoa kiihottaviin, keskushermostoa lamaannuttaviin sekä hallusinogeenisiin. Huumeita ovat myös huumaustarkoituksessa käytettävät lääkkeet sekä erilaiset impattavat aineet. Alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäytöstä käytetään nimitystä sekakäyttö.

Tässä päihdetoimintamallissa alkoholia, huumeita ja sekakäyttöä kutsutaan yhteisnimellä päihteiksi. Sosiaali- ja terveysministeriö ylläpitää huumausainelain perusteella luettelo aineista, joita on pidettävä huumausaineina.

Päihteiden käyttäjä voi jäädä riippuvaiseksi mistä tahansa aineesta, joskin eri päihteiden riippuvuusominaisuudet vaihtelevat huomattavasti. Psykkisellä riippuvuudella tarkoitetaan sitä, että päihteiden käyttäjä voi jäädä riippuvaiseksi tunnetilasta, jonka päihde aiheuttaa. Fyysisessä riippuvuudessa käyttäjällä on fyysinen tarve saada riippuvuuden aiheuttanutta ainetta yhä uudelleen. Käyttäjän keho on tottunut aineeseen, jolloin käytön lopettaminen saa aikaan fyysisiä vieroitusoireita.

Päihteet vaikuttavat ihmisen ja etenkin nuoren tunne-, kokemus- ja ajattelumaailmaan. Kun elämäntapaa ohjaa päihteidenkäyttö ja päihteiden hankkiminen, puhutaan sosiaalisesta riippuvuudesta. Päihteidenkäyttäjän ei ole helppoa irrottautua päihdeympäristöstä, varsinkaan jos muut ihmissuhteet eivät ole kunnossa. Päihteiden käytöllä on myös aina vaikutuksia käyttäjän läheisiin ja ympäristöön.

7.2 Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö on toimintaa, jonka tavoitteena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia: edistämällä päihteettömiä elämäntapoja ehkäistään ja vähennetään päihdehaittoja ja lisätään

päihdeilmiön ymmärrystä ja hallintaa. Ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan:

- päihteettömyyteen
- päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin
- päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin
- päihteiden käyttöön ja käyttötapoihin

Ehkäisevän päihdetyön aloittaminen riittävän varhain on tärkeää. Lukion aloittavien opiskelijoiden osalta pohjatyö päihteidenkäytön ennaltaehkäisyyn on tehty jo peruskoulun aikana (vanhempien ja koulun toimesta), mutta päihteiden vastaista työtä on syytä jatkaa myös osana lukiopintoja.

7.2.1 Päihteiden vastaisen työn tavoitteet

- opiskeluilmapiirin myönteisyyden lisääminen. Tämä lisää opiskelumotivaatiota ja opintoihin sitoutumista. Hyvän ilmapiirin luomisessa kaikilla koulun työntekijöillä on tärkeä osuus, esimerkiksi opettajan antama myönteinen palaute ja kannustus voivat parantaa kouluviihtyvyyttä ja opiskelijan itsetuntoa
- opiskelijat tietävät päihteiden vaikutuksista terveyteen ja toimintakykyyn niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä. Opiskelijat ymmärtävät päihteettömyyden olevan osa ihmisenä kasvua
- opiskelijoiden elämänhallintataitojen ja yhteisvastuullisuuden vahvistaminen
- koulun henkilökunta, opiskelijat ja vanhemmat tuntevat lukion päihdetoimintamallin sekä sitoutuvat toimimaan sen mukaisesti
- opiskelijat tietävät, miten hakea itse apua ja millä tavoin koulu puuttuu päihteidenkäyttöön
- opiskelijoiden vanhemmat saavat tietoja alaikäisen lapsensa opintojen etenemisestä, samoin kuin epäilyistä/ todetusta päihteidenkäytöstä

- koulun henkilökunnalla on riittävät tiedot ja taidot päihteiden vastaiseen toimintaan

7.2.2 Keinoja, joilla tavoitteisiin pyritään

- päihdeasioita käsitellään opiskelijoiden kanssa.
- terveydenhoitaja käsittelee päihdeasioita terveystarkastuksen yhteydessä (mm. päihdemittarin avulla) sekä kuraattori osaltaan aloittavien opiskelijoiden alkuhaastatteluissa
- lukion päihdetoimintamallista tiedotetaan henkilökunnalle ja järjestetään tarvittaessa päihteisiin liittyvää koulutusta
- hyvinvointityöryhmä suunnittelee lukuvuoden aikana toteutettavaa ehkäisevää päihdetyötä (esimerkiksi järjestöjen tarjonnan hyödyntäminen, ulkopuoliset vierailijat, teemapäivät ja opetusmateriaalin hyödyntäminen)
- ryhmänohjaajan oppaassa ja opiskelijan oppaassa mainitaan lyhyesti tärkeimmät asiat päihdetoimintamallista
- opiskelijoiden huoltajille tiedotetaan lukion opiskelijahuollollisesta toiminnasta sekä päihdestrategiasta esimerkiksi vanhempainilloissa ja koulun kotisivuilla
- vuosittain pidetään aloittavien opiskelijoiden vanhempainilta, jonka tarkoituksena on antaa tietoa opintojen sisällöistä sekä selkeä kuva oppilaitoksen noudattamista toimintaperiaatteista. Samalla myös lisätään oppilaitoksen ja kotien välistä tiedonkulkua sekä luodaan perustaa yhteistyölle

7.3 Päihteiden käytön tunnistaminen

Päihteiden käyttökulttuuri on muuttunut ja tänä päivänä melkein kuka tahansa voi jossakin määrin käyttää myös huumeaineita ilman, että pystyisimme käyttöä havaitsemaan ja tunnistamaan, minkä vuoksi asiaan puuttuminen saattaa pitkittyä. Huumeiden käyttäjät voidaan karkeasti jakaa kokeilijoihin, satunnaiskäyttäjiin ja ongelmakäyttäjiin.

Alkoholin käyttökulttuurin muutos on lisännyt humalahakuista juomista, eikä niinkään ns. modernia juomatapaa. Alkoholin vaikutuksen alaisena arvostelukyky heikkenee, joten oman suorituskyvyn huononemista ei välttämättä itse huomaa. Alkoholin tavanomaisesta käytöstä poikkeava käyttö on alkoholin väärinkäyttöä, joka voi johtaa riippuvuuteen ja riskikäyttöön. Alkoholin ja päihdyttävien lääkeaineiden sekakäyttö on lisääntynyt myös nuorison keskuudessa. Mikäli henkilö vaikuttaa päihtyneeltä ilman alkoholin hajua, voidaan epäillä lääkkeiden väärinkäyttöä.

Aina ei päihteiden käyttöä havaita koulussa. Sen sijaan saatetaan nähdä monia muutoksia nuoren käyttäytymisessä, kuten poissaolojen lisääntymistä, koulusuoritusten huonontumista tai opiskelijoiden väsymystä, keskittymisvaikeuksia ja kiinnostuksen puutetta. Koulumaailmassa päihteiden väärinkäyttö voi lisäksi näkyä esimerkiksi opettajien tai henkilökunnan välttelynä, koulussa krapulassa olemisena, työtehon selvänä heikentymisenä, jatkuvina virhesuorituksina opituissa toiminnoissa, tehtävien laiminlyömisinä tai toistuvina tapaturmina. Päihteiden ongelmakäytön varhainen huomaaminen on erittäin tärkeää varhaisen puuttumisen mahdollistamiseksi.

Varhaisvaiheen huumeiden käyttö tai runsas alkoholin käyttö on ehkä selkeimmin havaittavissa nuoren elämäntavoissa, olemuksessa ja kaveripiirin vaihtumisessa.

Muutoksia koulunkäynnissä, elämäntavoissa ja olemuksessa

- kaveripiirin muuttuminen
- lisääntynyt rahantarve
- koulumenestyksen äkillinen heikkeneminen
- passivoituminen
- jatkuvat virhesuoritukset opituissa toiminnoissa
- tehtävien laiminlyönti
- ylivoimainen väsymys koulutunneilla
- luvattomat poissaolot koulusta
- ennalta sopimattomat poissaolot kotoa
- elämänarvojen ja -tapojen muuttuminen
- elämänarvojen, moraalien ja normaaliuden käsitteiden hämärtyminen ja vääristyminen

- toistuvat pahoinpitelyn jäljet
- toistuvat tapaturmat
- tietoinen läheisten ja koulun henkilökunnan välttely
- koulussa oleminen krapulassa
- suhteettoman voimakkaat raivonpuuskat
- henkilökohtaisen hygienian laiminlyönti
- kalliiden tavaroiden ilmestyminen/häviäminen, rikokset

Päihteiden käytön tunnusmerkkejä

- verestävät silmänvalkuaiset (hasis), laajentuneet (amfetamiini, ekstaasi) tai pistemäiset pupillit (heroiini)
- imelä, makea savun tuoksu vaatteissa ja hiuksissa (hasis)
- pistosjäljet käsivarsissa
- päihtymys ilman alkoholin hajua
- erilaiset käyttövälineet (piiput, ruiskut, lusikat)
- pillerit
- hihittelevä käytös
- poissaoleva ja sekava mielentila

7.4 Varhaisen puuttumisen toimintamalli alle 18-vuotiaat

1. Kun koulussa epäillään tai tiedetään jonkun opiskelijan alkaneen käyttää päihteitä, **reagoiminen** on tärkeää. Päihteiden käytön havaitseva tai käyttöä epäilevä henkilö puhuu opiskelijan kanssa ja selvittää hänen kokonaistilannettaan. Jos epäily vahvistuu, henkilö ottaa yhteyttä esim. kuraattoriin ja/tai terveydenhoitajaan.
2. Tämän jälkeen tehtävään määrätty opiskelijahuoltoryhmä ottaa asian hoitoonsa. Kun opiskelijahuoltoryhmään on tullut epäilyjä päihteiden käytöstä, valitaan opiskelijahuoltoryhmästä **yhteyshenkilö** (vastuuhenkilö). Hänellä on kyseisessä tapauksessa kokonaisvastuu. Yhteyshenkilö keskustelee opiskelijan kanssa ja kartoittaa opiskelijan kokonaistilanteen; selvitetään päihteiden käyttö, poissaolotunnit sekä opiskelussa edistyminen.

Opiskelijaa pyydetään kertomaan itse vanhemmilleen, että koulussa epäillään tai tiedetään hänen käyttäneen päihteitä. Selitetään, että koulu on velvollinen ottamaan yhteyttä vanhempiin ja puuttumaan opiskelijan päihteidenkäyttöön. Sovitaan, että yhteydenotto kotiin tapahtuu esimerkiksi viikon kuluttua.

3. **Otetaan yhteys vanhempiin.** Yhteyshenkilö hoitaa kontaktit opiskelijan huoltajiin. On tärkeää, että epäilykset ovat tällöin perusteltuja. Useimpien vanhempien on vaikea uskoa ja ennen kaikkea hyväksyä, että oma lapsi on käyttänyt tai käyttää päihteitä. Korostetaan varhaisen puuttumisen tärkeyttä, jotta vältetään ongelmien paheneminen. Kun puuttuminen tapahtuu päihdekokeilujen tai -käytön alkuvaiheessa, saattaa usein riittää esim. säännölliset keskustelut opiskelijan kanssa ja huumetestit, joihin on saatu opiskelijan ja huoltajan lupa. Keskusteltuaan opiskelijahuoltoryhmän kanssa yhteyshenkilö antaa tilanteesta ja asian vakavuudesta riippuen asian sosiaalitoimelle tiedoksi.
4. Sovitaan tapaaminen vanhempien kanssa. Tässä **perhepalaverissa** on opiskelijan lisäksi läsnä hänen huoltajansa sekä opiskelijahuoltoryhmästä sovitut henkilöt. Tarpeen mukaan järjestetään verkstopalaveri, jolloin kutsutaan mukaan sosiaalityöntekijä. Selvitetään opiskelijan kokonaistilanne: poissaolot, opiskelu, suorittamatta jääneet kurssit, päihteiden käytön säännöllisyys jne. Kokouksessa sovitaan tukisuunnitelmasta, johon sisällytetään kirjallinen sopimus siitä, miten päihdeongelmaa hoidetaan (tapaamiset, testit tms.). Lisäksi sovitaan jatkoseurannasta.
5. Kun puuttuminen tapahtuu päihdekokeilujen/käytön alkuvaiheessa, saattaa usein riittää esim. säännölliset keskustelut opiskelijan kanssa ja jos kyseessä on huumeiden käyttö, voidaan seurannassa käyttää opiskelijan ja huoltajan suostumuksella huumetestejä. Keskusteluissa kerrataan opiskelijan kanssa toimintasuunnitelman sopimukset, joiden tarkoituksena on tukea päihteettömänä pysymistä.

Jos päihteidenkäyttö on edennyt pidemmälle tai sen lopettaminen ei onnistu oppilaitoksen resurssein, toimitaan

siten, että ohjataan opiskelija hakemaan apua päihdehuollon palveluista. Yhteyshenkilö tekee lastensuojeluilmoituksen sosiaalitoimeen lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n velvoitteiden mukaisesti. Sosiaalitoimella on usein jo tässä vaiheessa tieto opiskelijasta opiskelijahuollon kautta. Sosiaalityöntekijä on tämän jälkeen pääasiallinen toimija asiassa. Opiskelujen jatkuminen hoidon aikana ja/tai sen jälkeen sovitaan nuoren, hoitavan tahon ja huoltajien kanssa.

TOIMINTAMALLI ALLE 18-VUOTIALLE

<p>1. EPÄILY / KOKEILU</p> <p>1.1. Havaitseminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • koti • koulu • opiskelija itse kertoo • vapaa-aika • lähipiiri • sosiaali- tai terveyspalvelut • poliisi <p>1.2. Puuttuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • henkilö, joka havaitsee avainasemassa • toimintamalli • keskeinen toimija • opiskelijahuoltoryhmä • vastuuhenkilö • yhteistyöverkosto 	<p>2. SATUNNAISKÄYTTÖ</p> <p>2.1. Havaitseminen</p> <p>2.2. Puuttuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilanteen selvittäminen • toimintamalli • yhteistyöverkosto <p>2.3. Keinot</p> <p>Lukio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskustelut (terveydenhoitajan tai kuraattorin kanssa) • poissaolosuurenta, huumeestit <p>Avohoito:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuorisosama Klaara • Väylä (lastensuojelun avopalvelu) • yhteistyö <p>2.4. Seuranta</p> <ul style="list-style-type: none"> • käytön loputtua vähintään 6 kk • käytön jatkussa katso 3.2. 	<p>3. SÄÄNNÖLLINEN KÄYTTÖ</p> <p>3.1. Havaitseminen</p> <p>3.2. Puuttuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilanteen selvittäminen ja hoitosuunnitelma • Väylä, lastensuojelun avo- huollon tukitoimet tai huostaanotto • opiskelujen jatkussa yhteistyö oppilaitoksen kanssa ja opiskelusuunnitelma <p>3.3. Keinot</p> <p>Lukio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskustelut (terveydenhoitajan tai kuraattorin kanssa) • hoitoonohjaus • hoitoon motivointi <p>Avohoito:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuorisosama Klaara • Väylä • yhteistyö viranomaisverkoston kanssa <p>3.4. Seuranta</p> <ul style="list-style-type: none"> • riittävä seuranta • käytön jatkussa katso 4.2. 	<p>4. ONGELMAKÄYTTÖ</p> <p>4.1. Havaitseminen</p> <p>4.2. Puuttuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • pääasiallinen toimija lastensuojelutyöntekijä • tilanneselvitys ja hoitosuunnitelma • tarvittaessa verkostopalaveri/ viranomaisverkosto <p>4.3. Keinot</p> <ul style="list-style-type: none"> • lastensuojelun toimenpiteet (hoitoon motivointi, hoitopaikan valinta, avohoito/laitohoito, perheen tukeminen) <p>4.4. Jatkoahoito ja seuranta</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteiskuntaan sopeutuminen • huumeestit, tarpeeksi pitkäaikainen <p>4.5. Mahdollinen lukiotoon palaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnitelma • päihitteettömyys
---	---	---	---

7.5. Varhaisen puuttumisen toimintamalli yli 18-vuotiaat

Kun on tullut tietoon, että opiskelijalla mahdollisesti on päihdeongelma, on tärkeää, että hänen kanssaan keskustellaan heti. Tämän keskustelun voi käydä henkilö, joka asian on havainnut.

Opiskelijalle on hyvä heti aluksi perustella, miksi keskustelu käydään. Aivan alussa voi tuoda esille, että **lukiossa on määrätty toimintatapa havaittaessa päihteidenkäyttöä** ja henkilökunnalla on velvollisuus puuttua tilanteeseen. Tässä vaiheessa on syytä kerrata koulun säännöt, ohjeet ja toimintatavat. On hyvä heti alussa pyrkiä selvittämään onko käyttö jatkunut jo pidempään. Jos ei ole kysymys päättyneestä kokeilusta, tulisi sopia toimintatavoista ja selittää opiskelijalle, kuinka asiassa lukion päihdestrategian mukaisesti edetään.

Päihteiden käytön jatkuessa on opiskelijahuolto (opiskelijahuoltoryhmä) kytkettävä mukaan. Yli 18-vuotiaan **opiskelijan oma lupa** tarvitaan. Jos lupaa ei saada, on asiaa perusteltava oppilaitoksen säännöillä ja niillä tosiasioilla, joihin opinnoissa edistyminen ja poissaolot antavat aiheita.

Opiskelijalla on oikeus olla läsnä, kun hänen asioitaan käsitellään. Tässä vaiheessa sovitaan vastuuhenkilöstä ja seurannasta. Se pitää sisällään säännölliset keskustelut, mahdolliset huumeetstit, läsnäoloseurannan, opintojen edistymisen seurannan sekä mahdollisen verkostokokouksen, jossa lukion ulkopuoliset osallistujat ovat mukana opiskelijan luvalla. Tässä vaiheessa sovitaan myös **seuraamukset** jatkotoimenpiteiden noudattamatta jättämisestä.

<p>1. EPÄILY / KOKEILU</p> <p>1.1. Havaitseminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • koti • koulu • opiskelija kertoo • vapaa-aika • työaika • lähipiiri • sosiaali- tai terveyspalvelut • poliisi <p>1.2. Puuttuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • henkilö, joka havaitsee avainasemassa • toimintamalli • keskeinen toimija • opiskelijahuutoryhmä • vastuuhenkilö • yhteistyöverkosto <p>1.3. Keinot</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskustelut • pelisäännöt (koti, koulu, vapaa-aika) • sopimukset • poissaolosuranta <p>1.4. Seuranta</p> <ul style="list-style-type: none"> • käytön loputtua riittävä seuranta • kokeilun jatkuessa katso 2.2. 	<p>2. SATUNNAISKAYTTO</p> <p>2.1. Havaitseminen</p> <p>2.2. Puuttuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilanteen selvittäminen • yhteistyöverkoston hyödyntäminen • oppilashuolto • vastuuhenkilö <p>2.3. Keinot</p> <p>Lukio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskustelut (terveydenhoitajan tai kuraattorin kanssa) • mahdolliset huumeetstit • poissaolosuranta <p>Avohoito:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuorisosama Klaara • yhteistyö • verkostokokous <p>2.4. Seuranta</p> <ul style="list-style-type: none"> • vähintään 6 kk • käytön jatkuessa katso 3.2. 	<p>3. SAANNOLLINEN KAYTTO</p> <p>3.1. Havaitseminen</p> <p>3.2. Puuttuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilanteen selvittäminen ja hoitosuunnitelma • opiskelusuunnitelma • tarvittaessa verkostokokous <p>3.3. Keinot</p> <ul style="list-style-type: none"> • hoitoon motivointi • hoitoonohjaus <p>Avohoito:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuorisosama Klaara • yhteistyö • viranomaisverkoston kanssa <p>3.4. Seuranta</p> <ul style="list-style-type: none"> • riittävä seuranta • käytön jatkuessa katso 4.2. 	<p>4. ONGELMAKAYTTO</p> <p>4.1. Havaitseminen</p> <p>4.2. Puuttuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilanne selvitys ja hoitosuunnitelma • tarvittaessa verkostopalaveri/ viranomaisverkosto, jatkopalaverit <p>4.3. Keinot</p> <ul style="list-style-type: none"> • hoitoon motivointi • hoitoon ohjaus • hoitopaikan valinta (avohoito, katkaisuhoido, laitoshoido) <p>4.4. Jatkohoito ja seuranta</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukion ulkopuoliset tahot • yhteiskuntaan sopeutuminen • perheen tukeminen mm. läheisryhmät • tukihenkilö <p>4.5. Mahdollinen lukioon palaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnitelma • päihitteettömyys
--	---	--	--

7.6 Toimintamalli ohjattaessa opiskelija ammattiavun piiriin

Opiskelijan päihteiden käyttö on saattanut edetä vaiheeseen, jossa oppilaitoksen omat keinot eivät enää riitä. Tällöin opiskelijalle kerrotaan muista vaihtoehtoista, kuten ammattiavusta. Opiskelijan kanssa tehdään tukisuunnitelma, johon liittyy hoitoonohjaussopimus, josta käy ilmi hoitoaika ja -paikka. Ensisijainen yhteistyötaho on Nuorisoasema Klaara (alle 25-v., yli 25-v. A-Neuvola).

Hoitoonohjauksen jälkeen lukio ja hoitopaikka yhdessä opiskelijan kanssa sopivat opiskelun jatkumahdollisuudesta. Nuorelta pyydetään kirjallinen lupa tietojen luovuttamiseen ja saamiseen hoitopaikasta siltä osin kuin tiedot ovat tarpeen opiskelujen järjestämiseksi. Opiskelija valitsee itse lukiosta yhdyshenkilön, joka hoitaa yhteydenpidon hoitopaikkaan. Jos opiskelu on jouduttu keskeyttämään, tehdään myös suunnitelma kouluun paluusta. Lähiomaiset pyritään aina saamaan mukaan ja sitoutumaan suunnitelmiin. Heille pyritään järjestämään myös tukea.

7.7 Puhalluttaminen ja huume-testit

Epäiltäessä päihteiden käyttöä opiskelija voi osoittaa päihteettömyytensä huume-testin avulla tai puhaltaa alkometriin. Alkometriin puhaltamiseen ja huume-testiin tarvitaan aina opiskelijan ja alaikäisen nuoren kohdalla myös huoltajan suostumus. Huumeiden satunnaiskäytön kohdalla voidaan saada negatiivinen tulos käytöstä huolimatta.

Huume-testeillä pyritään selvittämään onko nuori käyttänyt huumeita. Testi tehdään virtsanäytteestä. Näytteiden ottamisella on tässä yhteydessä kaksi tarkoitusta: havaita huumeiden kokeilu/käyttö ja osoittaa huumeettomuus hoidossa/seurannassa. Tällä menettelyllä on tarkoitus joko vapauttaa nuori epäilyistä tai vahvistaa käyttöä.

Huume-testiltä vaaditaan luotettavuutta. Positiiviset testitulokset on varmistettava ja virtsanäyte otettava valvotusti ja ennalta ilmoittamatta. Monet huumeidenkäyttäjät pyrkivät testaukseen joutuessaan toimimaan niin, että näytteessä mahdollisesti oleva huumeaine peittyisi ja sen pitoisuus näytteessä pienenesi. Tämän

vuoksi näytteenoton oikea suoritus on testituloksen luotettavuuden kannalta tärkeää.

Kannabis näkyy huume-testissä kokeilijalla 0–2 päivää, satunnaiskäyttäjällä 2–5 päivää, päivittäiskäyttäjällä 5–10 päivää ja suurkäyttäjällä 20 päivää tai enemmän. Amfetamiini ja opiaatit näkyvät 2–4 päivää.

7.8 Akuutin päihdetilanteen välittömät toimet koulussa

Koulun järjestyssääntöjen mukaan päihteiden vaikutuksen alaisena esiintyminen on kielletty. Mikäli koulun alueella havaitaan opiskelija päihteiden vaikutuksen alaisena:

- Varmistetaan, ettei opiskelija ole vaaraksi itselleen eikä muille. Päihtyneelle annetaan tarvittaessa ensiapua. Opiskelijaa pyydetään poistumaan opetustilanteesta, minkä jälkeen hänet haastatellaan mahdollisuuksien mukaan kahden aikuisen läsnä ollessa. **Opiskelijaa ei jätetä tässä vaiheessa yksin.**
- Päihteet pyritään takavarikoimaan pyytämällä opiskelijaa tyhjentämään taskunsa ja laukkunsa. Opiskelijalle luovutetut säilytystilat on mahdollista tarkistaa opiskelijan läsnä ollessa hänen suostumuksellaan.
- Häätävarjeluna opiskelijalta otetaan päihteet pois.
- Alaikäisen opiskelijan **huoltajaan otetaan välittömästi yhteyttä**. Häntä pyydetään noutamaan opiskelija kotiin. Jos huoltajaan ei saada yhteyttä, opiskelija toimitetaan ajankohdan ja terveydentilan mukaan joko terveystieteiden tai nuorten päihdepysäkki Haaviin. Koulun työntekijä ilmoittaa asiasta lastensuojeluviranomaisille: arkisin virka-aikana (06)325 2320, virka-ajan ulkopuolella Pohjanmaan sosiaalityön päivystysnumeroon (06)325 2347.
- Akuutin tilanteen ratkeamisen jälkeen asiaa käsitellään opiskelijan, alaikäisen opiskelijan huoltajien, ryhmänohjaajan, opiskelijahuollon ja mahdollisten muiden toimijatahojen kesken. Jatkotoimenpiteistä tehdään selkeä suunnitelma,

jonka toteuttamiseen asianomaiset sitoutuvat. Tilanteen mukaan rehtori päättää oppilasta kuultuaan mahdollisista kurinpitotoimista.

- Mikäli oppilaitoksen alueella havaitaan oppilaitoksen ulkopuolinen henkilö päihtyneenä, poistetaan hänet rauhallisesti mutta määrätietoisesti pois oppilaitoksen alueelta. Poistamisessa on oltava tarpeellinen määrä henkilökuntaa. Jokainen on velvollinen toimimaan ja auttamaan kyseissä tilanteissa. Tarvittaessa tilanteeseen pyydetään poliisi.
- Poliisille (puh. 112) tulee aina ilmoittaa, kun:

päihtyneelle lapselle/nuorelle tai ulkopuolisille on päihtymyksestä seurannut vaaratilanne

on akuutti tilanne päihteiden välitys- tai myyntiepäilystä, esim. jos lapsella/nuorella on mukanaan alkoholia tai huumetta koulussa

on tapahtunut muu rikos, esim. rattijuopumus tai pahoinpitely.

HUOM! Muunlaiset kiireettömämmät tiedot ja vihjeet koulu ilmoittaa koulupoliisilleen poliisitalon vaihteeseen arkisin klo 8–16.15 puh. 071 874 0511. Poliisi tekee tarvittavat ratkaisut.

7.9 Yhteystietoja

Nuorisoasema Klaara, Vaasa	(06)325 2850
A-Neuvola, Vaasa	(06)325 2800
Sosiaalivirasto, päivystys, Vaasa	(06)325 2347
Päihdeasema, Vaasa	(06)325 2401
Nuorten päihdepysäkki Haavi, Vaasa	(06)325 2400
AA:n auttava puhelin	050 432 6223
Irti Huumeista ry	(06)321 6460
Ehkäisevä päihdetyö	(06)325 3730
Poliisin vaihde	071 874 0511
Pääterveysasema	(06)325 1700

Lasten ja Nuorten puhelin

0800 120 400

Lisätietoa päihteistä:

www.paihdelinkki.fi

www.irtihuumeista.fi

www.apua.fi

www.sininauhaliitto.fi

www.pienipaatospaivassa.fi

www.stm.fi

8 TOIMINTAMALLI KRIISITILANTEISSA

Äkilliset kriisit voivat olla luonteeltaan hyvin erilaisia. Ne voivat koskettaa joko yhtä tai muutamaa henkilöä, luokkayhteisöä tai koko kouluyhteisöä. Ne voivat olla myös sellaisia muualla tapahtuvia, paikkakuntaa, koko yhteiskuntaa tai laajasti koko maailmaa koskevia kriisejä, jotka aiheuttavat ihmisissä pelkoa, turvattomuuden tunnetta ja joita siksi on tärkeää käsitellä kouluissa ja oppilaitoksissa.

Kun kriisi koskettaa kouluyhteisöä, arjen huolenpidon lisäksi tarvitaan paljon muuta tukea. Tukitoimet edellyttävät moniammatillista osaamista, asioiden yhdessä pohtimista, toimintamallien yhteistä suunnittelua sekä työn- ja vastuunjaosta sopimista. Kriisitilanteissa tärkeitä auttajia ovat muun muassa poliisi, palo- ja pelastustoimi, terveyskeskus, sairaala, lastensuojelu, kaupungin kriisiryhmä, kasvatus- ja perheneuvola, lastenpsykiatrian tai nuorisopsykiatrian klinikka, sosiaalitoimi ja seurakunta.

Koulun kriisiryhmä (rehtori, apulaisrehtorit, kuraattori, terveydenhoitaja, koulupsykologi ja opinto-ohjaajat) organisoii paikallisten yhteistyötahojen kanssa riittävän tuen. Kriisitilanteissa on tärkeää muistaa myös oppilaiden huoltajat ja pitää heidät ajan tasalla kriisin tapahtumista, annetuista tukitoimista ja jatkotoimista.

Oppilaiden henkilökohtaisissa kriisitilanteissa apua antavat terveydenhoitaja, psykologi ja kuraattori. Psykologilla ja

kuraattorilla on kriisityön koulutus, joten he pystyvät antamaan tarvittaessa myös kriisiapua.

TAPAHTUNEESTA TIETO ENSIMMÄISEKSI



REHTORI (apulaisrehtorit)



KRIISIRYHMÄ: rehtori, apulaisrehtorit, kuraattori, terveydenhoitaja, koulupsykologi ja opinto-ohjaajat
kokoontuu, tarkistaa tosiasiat, suunnittelee toimenpiteet



YHTEYS KOTIIN

kodin kanssa sovitaan

menettelytavat ja mitä

kerrotaan

KONTAKTIHENKILÖ

yleensä rehtori

tiedon jakaminen



TILANTEESEEN SOPIVAN TOIMINTATAVAN VALINTA

PERIAATTEITA:

→ TIEDOTUKSESTA VASTAA REHTORI

- yhdenvertaisuus: tavoitteena on, että jokainen saa tarvitsemansa avun
- kaikki kriisitilanteet hoidetaan viivytyksettä, mutta ei hätäillen
- aina tarkistetaan tosiasiat ja huolehditaan siitä, että vain tosiasioita kerrotaan
- kriisitilanteiden hoitaminen suunnitellaan aina tapauskohtaisesti
- asianomaisten lupa ja toivomukset otetaan huomioon
- toimintasuunnitelma laaditaan kriisiryhmässä/opiskelijahuoltoryhmässä
- kenenkään ei tarvitse hoitaa kriisitilannetta yksinään, mieluummin aina työpareina

ESIMERKKEJÄ KRIISEISTÄ JA ERILAISISTA TOIMINTATAVOISTA:

1. Vakava onnettomuus tai väkivaltatilanne koulussa

- tarvittavat hälytykset
- kutsutaan koolle kriisiryhmä/oppilashuoltoryhmä
- ilmoitetaan kotiin
- huolehditaan onnettomuuden silminnäkijöiden tuen tarpeesta
- huolehditaan mahdollisista luokkakeskusteluista sekä yksilöllisistä tuesta tarpeen mukaan
- sovitaan vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on saattaa tilanne loppuun

2. Opiskelijan kuolema

- opiskelijoille tiedottaminen: muistotilaisuus tilanteen mukaan (sali, keskusradio, kirkko...), asian käsittely ryhmässä, tunnustetaan kavereiden tarve keskusteluun
- ulkoiset seikat: lipunnosto, valokuva, kynttilä (surulaatikko kanslioissa)
- mikäli tapahtuu loma-aikana, muistotilaisuus jälkeinpäin
- selvitetään kavereiden mahdollisuus osallistua hautajaisiin
- selvitetään yksilöllisen tuen tarve

3. Opettajan tai muun henkilökunnan kuolema

- tiedottaminen ja muut ulkoiset seikat, kuten kohdassa 2
- opettajat voivat olla itsekkin surun murtamia, huomioidaan tämä, kun sovitaan, mitä itse kukin jaksaa tehdä tilanteessa
- tarvittaessa hankitaan ulkopuolista apua

- oppilaiden suru voi olla hyvinkin voimakasta, kun kyseessä oma opettaja
- muistotilaisuudet

4. Opiskelijan vakava sairaus

- sovitaan huoltajan kanssa, mitä muille opiskelijoille kerrotaan, opiskelijan omaa mielipidettä kunnioittaen
- henkilökunnalle tarvittaessa ensiapuohjeet/toimintaohjeet
- rohkaistaan kavereita pitämään yhteyttä sairaaseen

5. Itsemurha tai sen uhka

- samat toimenpiteet kuin kohdassa 2
- sovitaan kodin kanssa, miten asiaa käsitellään koulussa
- opiskelijoiden ja opettajien syyllisyydentunteet on käsiteltävä, otetaan yhteys ulkopuoliseen auttajaan
- tarkistetaan yhdessä asiantuntijoiden kanssa muiden mahdollisesti itsemurhavaarassa olevien ("lumivyöryvaikutus") opiskelijoiden tilanne, yksilöllisen tuen tarve? → asiallinen informaatio ehkäisee parhaiten uusia tapauksia !

6. Vakava onnettomuus muualla kuin koulussa ja ahdistavat uutiset

- selvitetään mitä on tapahtunut, arvioidaan kuinka paljon kriisi vaikuttaa koulun toimintaan
- järjestetään tarpeelliset jatkotoimet ja asiasta keskustelu luokissa
- seurataan erityisen tuen tarvetta

7. Opiskelijan lähiomaisen kuolema

- sovitaan kodin kanssa mitä asiasta saa kertoa koulussa
- opiskelija saattaa pystyä puhumaan asiasta vasta pitkän ajan jälkeen
- koulusuoriutuminen voi olla vaikeaa, on annettava aikaa ja hyväksyttävä normaali surureaktio
- tarkkaillaan tilannetta ja hankitaan tarvittaessa apua
- aina ei ole tietoa, miksi opiskelija oireilee → on syytä kysyä, onko perheessä tapahtunut jotakin erityistä

8. Toimenpiteet ensiavun antamisen jälkeen

- lisätuen järjestäminen sitä tarvitseville ks. " Mistä saa apua"
- arviointi → kun akuutti tilanne ohi, kriisiryhmä kokoontuu arvioimaan sitä, miten tilanteesta selvittiin, kehittämiskohteet

MISTÄ SAA APUA ?

Yleinen hätänumero	112
Rehtori	325 3321
	040 568 8100
Apulaisrehtorit	325 3320,
	325 3301, 040 840 6108
	050 339 9299 / koti
Terveystenhoitaja	
(ma-to 8-16/ pe 8-14)	325 2189
Pääterveysasema	325 1690
Työterveyskanslia	325 2000
Työterveyshoitaja(kl 11-11.30)	325 2010
VKS nuorisopsykiatrinen pkl	323 2289
VKS aikuispsykiatrinen pkl	323 2392
Nuorisoasema Klaara	325 2850
VAASAN KAUPUNGIN KRIISIRYHMÄ 040 550 1990	
Vaasan ensi- ja turvakoti	312 9666
Sosiaalitoiminnan päivystys	325 2347
Sos.- ja terv.viraston psykologit	325 2031
Vaasan seurakunnan	
palveleva puhelin	10 072
Päivystävä pappi	
(ma-ke, pe 10-14 / to 12-14)	326 1220
Poliisi	112

9 KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Koulun tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat nuoren huoltajat. Yhteistyöpohja luodaan ensimmäisenä lukuvuonna pidettävässä vanhempainvartissa, jossa ryhmänohjaaja ja huoltajat tapaavat ja tutustuvat.

Koulusta otetaan yhteyttä kotiin, jos opiskelijalla on jatkuvasti poissaoloja tai hänen opintonsa eivät etene normaalisti tai ilmenee ongelmia, joista koulussa huolestutaan. Opiskelijan tarvitsemat tukipalvelut suunnitellaan yhdessä nuoren, tämän huoltajien ja opiskelijahuoltoryhmän kesken. Alaikäisen kohdalla ollaan yhteydessä huoltajiin, täysi-ikäisen kohdalla tämän suostumuksella.

Yhteistyössä otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Koulun ja kodin välisessä yhteistyössä käytetään esimerkiksi seuraavia toimintatapoja:

- lyseon hyvinvointityöryhmästä ja sen toiminnasta sekä psykologin, terveydenhoitajan, kuraattorin ja erityisopettajan palveluista tiedotetaan huoltajia aina lukiokoulutuksen aluksi esim. vanhempainilloissa, opinto-oppaassa ja lukion kotisivuilla
- ryhmänohjaaja on ensisijainen yhteydenottaja kotiin, mutta tarvittaessa myös muut koulun opiskelijahuollon henkilöt voivat ottaa yhteyttä huoltajaan
- huoltajia rohkaistaan ottamaan yhteyttä kouluun
- huoltajia kutsutaan tarvittaessa opiskelijahuoltoryhmään

Tiedotuksessa lyseon ja kotien välillä käytetään apuna Wilma-ohjelmaa, joka on internetissä toimiva liittymä kouluhallintojärjestelmään. Wilmassa on yhteistyöhön ja tiedottamiseen käytössä:

- tiedotteet
- pikaviestit koulun ja huoltajien välillä
- poissaolojen seuranta ja selvittäminen
- reaaliajassa olevat opintosuoritukset ja lukujärjestykset

Opiskelija voi 18 vuotta täytettyään antaa luvan vanhempiensa käyttöoikeuden jatkumiselle Wilmassa.

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä harjoitetaan myös erilaisten luentotilaisuuksien avulla. Teemoina ovat kasvatukseen ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Tavoitteena on antaa vanhemmille eväitä kasvaa yhdessä oman nuoren kanssa tämän matkalla kohti aikuisuutta.

10 LAINSÄÄDÄNTÖÄ

10.1 Opiskelijahuoltoa ohjaavia normeja

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Opiskelijahuollon järjestämisestä eri koulu- ja oppilaitosmuodoissa säädetään seuraavissa laeissa:

Lukiolain (628/98) § 10 ja 11 sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/98) § 13 määrittelevät koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta kodin ja oppilaitoksen väliseen yhteistyöhön sekä opiskelijahuollon järjestämisestä.

Eduskunta hyväksyi 17.2.2003 oppilashuoltoon liittyviä lukiolain (§ 29 ja § 29a) muutoksia. Muutokset kohdistuivat säädöksiin, jotka koskevat mm. opiskelijahuoltoa, vammaisen opiskelijan avustajapalveluita ja tiedotusta terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista.

Opetushallitus on määrännyt opiskelijahuollon tavoitteista, tehtävistä ja järjestelyistä lukion opetussuunnitelman perusteissa (opetushallituksen määräys 33/011/2003).

Oppilashuoltopalveluihin sisällytetään terveydenhuoltolaki (2010/1326 ja asetuksessa (802/92, § 2) tarkoitettu kouluterveydenhuolto ja lastensuojelulaissa (2010/88) ja asetuksessa (1010/83) § 2a (muutos 546/90) tarkoitettu kasvatuksen tukeminen.

Laki kansanterveyslain muutoksesta (626/2007) muutti opiskelijaterveydenhuollon käsitteen opiskeluterveydenhuolloksi. Se kattaa kokonaisuudessaan toisen asteen oppilaitokset. Päätöksellä siirrettiin lukiot pois kouluterveydenhuollon piiristä. Lain 14§:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään, että lukion sijaintikunnan terveyskeskuksen velvollisuutena on ylläpitää lukioiden ja muiden asetuksella säädettävien oppilaitosten

opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta opiskeluterveydenhuoltoa (Asetus koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta 2011/338).

Kaikki lait asetuksineen ohjaavat myös palvelujen sisältöä. Kansanterveyslain mukaan kouluterveydenhuoltoon kuuluu terveydellisten olojen valvonta, opiskelijoiden terveyden- ja sairaanhoito sekä hammashuolto. Lastensuojelulaki ja -asetus määräävät kunnan velvollisuudesta järjestää riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja opiskelijoiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi. Velvollisuuteen sisältyvät myös toimenpiteet koulujen ja kotien välisen yhteistyön kehittämiseksi.

10.2 Ilmoitusvelvollisuus

Lastensuojelulaki (2010/88, 25 §) sanoo: Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, **opetuksen tai koulutuksen järjestäjän** tai turvapaikan hakijoiden vastaanottotoimintaa tai hätäkeskustoimintaa taikka koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt **ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan** salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä opiskelijahuoltoryhmän nimissä, mutta siinä on aina ilmoitettava lukion yhteyshenkilö. Jos opiskelijahuoltoryhmä tekee lastensuojeluilmoituksen, on suositeltavaa kirjata, keitä ryhmässä oli paikalla, kun ilmoituksen tekemisestä päätettiin. Ilmoitusvelvollisuus kuuluu jokaiselle lukiossa työskentelevälle, kun on kyse alaikäisestä opiskelijasta.

10.3 Salassapito ja tietosuojaja

Lukiolaki 32 §: Opiskelijaa koskevaa, opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa voidaan vaihtaa opetushenkilöstön, terveydenhuollon tai muusta oppilashuollosta vastaavien henkilöiden kesken.

- Opiskelijaa koskeva päätöksenteko, opiskelijahuolto ja opiskelijahuollon palvelujen toteuttaminen sekä opetuksen järjestäjän lakisääteiset tehtävät edellyttävät opiskelijaa koskevia tietoja.
- Opiskelijan asemaa suojaa luottamuksellisuus, joka ilmenee lainsäädännössä salassapitovelvollisuutta koskevina säännöksinä.
- Lukiolain mukaan salassapito koskee tietoja, joita koulutukseen liittyviä tehtäviä hoidettaessa on saatu tietää opiskelijoiden, henkilöstön tai heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista tai taloudellisesta asemasta.
- Vaitiolovelvollisuus koskee myös suullista tietoa. Vaikka koko lukion henkilökunta on vaitiolovelvollinen, yksittäisen opiskelijan henkilökohtaisia asioita ei saa käsitellä yleisesti esimerkiksi henkilöstön kokouksissa tai opettajanhuoneessa.

Salassapitoperusteista säädetään laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Opiskelijahuollon kannalta tärkeimmät salassapitoperusteet sisältyvät 24 §:n 1 momentin 25, 30 ja 32 kohtaan.

- Lain 24§:n mukaan salassa pidettäviä asioita ovat mm. oppilashuoltoa koskevat asiakirjat sekä oppilashuoltoryhmän työskentelystä tehdyt kirjaukset, tiedot terveydentilasta, sosiaalihuollon asiakkuus, psykologiset testit/tutkimukset, henkilön yksityiselämä.
- Yllä mainitun pykälän 30 kohdan mukaan opiskelijahuoltoa koskevat asiakirjat ovat ehdottomasti salassa pidettäviä. Pykälässä tarkoitettuihin opiskelijahuoltoa koskeviin asiakirjoihin sisältyy usein muun muassa lapsen ja nuoren terveydentilaa tai hänen perheensä yksityiselämän piiriin kuuluvia tietoja, jotka jo sinällään ovat salassa pidettäviä.
- Huoltajalla on oikeus saada tietoonsa opiskelijahuoltoryhmässä käsitellyt asiat oman lapsensa kohdalta.
- Yksittäisen nuoren asiassa kirjataan asian esille tuoja, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet, seuranta ja vastuhenkilö(t). Tehty muistio on virallinen, ja se on näytettävä pyydettyäessä opiskelijalle.

Kirjausten avulla voidaan myöhemmin osoittaa, miten asiaan on puututtu. Omat henkilökohtaiset muistiinpanot eivät ole julkisia.

Asiakirjoja on säilytettävä lukitussa tilassa erossa työntekijän henkilökohtaisista muistiinpanoista. Kirjaukset on tehtävä niin, että salassa pidettävät merkinnät ovat tarvittaessa eroteltavissa muista.

Säilytysajat ovat

- Oppilashuollon muistiot 10 v.
- Eriytilanteista tehdyt (ilmoitus tapahtuneesta) muistiot 20 v.

Viranomaisten välinen yhteistyö: julkisuuslain 29.1 §: viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos:

- tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen *nimenomaisesti* (salassapidon/vaitiolovelvollisuuden estämättä) säädetty
- se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa.

Esimerkiksi koulutuksen järjestäjä on velvollinen antamaan sosiaalihuollon viranomaiselle sen pyynnöstä salassapitovelvollisuuden estämättä hallussaan olevat sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkastamista varten.

- Sosiaalihuollon viranomaisilla on tiedonsaantioikeus, mutta he eivät ole velvollisia luovuttamaan salassa pidettäviä tietoja oppilaitokselle.
- Salassapito-ongelmia voidaan välttää pyytämällä huoltajan suostumus käsitellä asiaa opiskelijahuollossa sekä yhteistyössä koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.
- Huoltajan suostumus voidaan pyytää kirjallisena, mutta suullinen suostumus riittää. Suostumuksessa on nimettävä käsiteltävä asia.

Eduskunnan sivistysvaliokunta on määritellyt mietinnössään (2010/4), että opiskelijan asioiden käsittelyyn osallistuvat vain ne henkilöt, joiden tehtäviin käsiteltävä asia välittömästi kuuluu.

10.4 Erityistä tukea säätelevät lait ja asetukset

Lukiolainsäädäntöön ei sisälly säännöksiä erityisopetuksesta. Lukiossa opiskelijaa ei voida nimetä erityisopiskelijaksi eikä hänelle voida laatia henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa (HOJKS). Lukiolain 13 §:n mukaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, mikäli se mm. on perusteltua opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä. Asiassa tulee kuulla opiskelijaa. Opiskelijalla on oikeus tehdä muutosvaatimus lääninhallitukselle lukiolain 13 §:n perusteella toteutetuista erityisistä tukitoimista ja erityisjärjestelyistä (Lukiolaki 2003, 34 §). Lukiolainsäädäntöön ei sisälly varsinaisia tukipalveluita koskevia säännöksiä. Lukiolain 29 §:n mukaisesti vammaisella tai muusta syystä erityistä tukea tarvitsevilla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin muiden viranomaisten avustajapalveluihin, muihin opetuspalveluihin ja opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin siten kuin erikseen säädetään.

10.5 Erityistä tukea ylioppilastutkinnossa koskevat säädökset

Ylioppilastutkinnon järjestämiseen liittyvät seuraavat säädökset, jotka edellyttävät erityisten opetusjärjestelyjen toteuttamista:

- Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä 672/2005, § 8. Jos kokelaan koesuoritusta on heikentänyt jokin erityisen painava peruste, ylioppilastutkintolautakunta voi ottaa tämän arvostelussa huomioon.
- Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta 915/2005, § 6. Jos kokelaalla on luku- tai kirjoitushäiriö, hänen kokeensa voidaan järjestää poikkeavasti. Ylioppilastutkintolautakunta päättää järjestelyjen käytöstä kokelaan tai hänen huoltajansa tekemän hakemuksen perusteella.
- Ylioppilastutkintoasetuksen (15.2.2001/144) 14 §:n mukaan erityisen sairauden, vamman tai muun niihin verrattavan syyn, esimerkiksi lukivaikeuden, vuoksi opiskelijalla on oikeus saada erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon suorittamiseksi. Ylioppilastutkintolautakunta on määrännyt, mitä erityiset

opetusjärjestelyt ylioppilaskirjoituksissa voivat olla sekä mitä lausuntoja niiden saamiseksi tarvitaan.

- (<http://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/erityis/>).
- Lukivaikeuksisen opiskelijan erityiset opetusjärjestelyt ylioppilaskirjoituksissa voivat olla:
 - o pitkätaukoinen kuullun ymmärtämiskokeen äänite
 - o lisäaika kuullun ymmärtämiskokeen lopussa
 - o lisäaika kirjallisessa kokeessa
 - o isokirjaimiset tehtävät
 - o oikeus käyttää vastausten kirjoittamiseen tietokonetta tai kirjoituskonetta erillisessä koetilassa
 - o erillinen koetila
- Vieraskieliset opiskelijat saavat pyytäänsä vieraskielisyyslausunnon ylioppilastutkintoa varten. Lausunnon kirjoittaa lukio. Lausunto merkitään tiedoksi Priimukseen.

LÄHDEMATERIAALIA

Huumausainelaki (373/2008)

Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä (672/2005)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Lukiolaki (478/2003)

Lukiolaki (629/1998)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Päihdehuoltolaki (41/1986)

Raittiustyölaki (828/1982)

Terveydenhuoltolaki (1326/2010)

Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta 17.11.2005/915

Ylioppilastutkintolautakunnan ohjeita ja määräyksiä
<http://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/erityis/>

Opetushallitus 2003: Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003.
Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet

Opetushallitus 2011: Oppaat ja käsikirjat 2011/19, Huomisen hyvinvointia – Kehys oppilashuollon kehittämiseksi (Laitinen, Hallantie)

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/kesu_012_fi.pdf

Opiskeluterveydenhuollon opas. Sosiaali- ja terveysministeriö.
Julkaisuja 2006:12

Kouluterveyskysely 2011

Kouluterveyskysely 2013

Vaasan kaupungin nuorten päihteidenkäyttöä ehkäisevä työryhmä (NET 2011): Vaasan toimintamalli alle 18-vuotiaiden päihteettömyyden edistämiseksi. Mielenterveys- ja päihdeongelmien varhainen tunnistaminen. THL:n opas ennaltaehkäisevän työn ammattilaisille.

Vaasan ammattikorkeakoulun hyvinvointiohjelma 2011

Vaasan ammattiopiston päihdestrategia 2007

Vaasan kaupungin päihdetyön palveluopas 2006

Vaasan lyseon lukion järjestyssäännöt 2006

Vaasan yhteislukion päihdetoimintamalli 2003

Turun päivälukioiden opiskelijahuollon käsikirja ([www.turku.fi/kasvatus-opetus/lukio-opetus/lukion lomakkeet](http://www.turku.fi/kasvatus-opetus/lukio-opetus/lukion_lomakkeet))

Hyvän mielen koulu. Mielenterveys lapsuuden ja nuoruuden voimaksi. Suomen Mielenterveysseura 2008.

Opiskelijoiden hyvinvointi, terveys sekä opiskelukyky. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Psyykinen oireilu, mielenterveyden häiriöt ja itsetuhoisuus. Pynnönen, Päivi. Teoksesta: Kunttu, K, Komulainen, A., Makkonen K., Pynnönen, P (toim.) Opiskeluterveys. Duodecim. 2011.

Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisessa koulutuksessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.



ERITYISEN TUEN PEDAGOGINEN SUUNNITELMA (luottamuksellinen)

Vaasan lyseon lukio

Ryhmä

RO

Puhelin

Opiskelijan nimi

Puhelin

1. Eryityisen tuen peruste:

- lääkärin lausunto
- erityisopettajan lausunto
- psykologin lausunto
- kuraattorin lausunto
- jokin muu lausunto, mikä? _____

2. Lukio-opiskelun tuki:

2.1 Oppitunneilla huomioitavat asiat:

- selkokieli (maahanmuuttaja)
- ennen oppituntia annettavat tuntityöskentelyä helpottavat avainsanat, tiivistelmät, muistiinpanot, tuntirunko, aikajana...
- pitkätaukoiset kielten kuunteluäänitteet
- isofonttinen oppimateriaali
- oppitunnin nauhoitusmahdollisuus
- laskimen käyttäminen
- _____

2.2 Muut tukimuodot:

- äänikirjat (Celia)
- tietokoneen käyttö
- lisäaika kirjallisissa kokeissa
- terveydenhoitajan/psykologin antama tuki
- erityisopettajan yksilöllinen tuki / kurssille osallistuminen
- _____

2.3 Kurssin arviointi:

- Vaihtoehtoiset tavat näyttää osaamisensa ja taitonsa; suullinen koe, parikoe, portfolio, haastattelu, tekniset apuvälineet (nauhuri, video, kamera, pp-esitys,...)
- _____

3. Ennakkosuunnitelma mahdollisista erityisjärjestelyistä ylioppilaskirjoituksissa:

- pitkätaukoinen kuullunymmärtämiskokeen äänite
- lisäaika kuullunymmärtämiskokeen lopussa
- lisäaika kirjallisessa kokeessa
- isokirjaimiset tehtävät
- erillinen koetila
- oikeus käyttää vastausten kirjoittamiseen tietokonetta
- jokin muu, mikä? (lisäselvitys tarvittaessa erillisellä liitteellä)
- _____

4. Seurantakokous vuosittain:

_____ / _____ 20____ . _____ / _____ 20____ . _____ / _____ 20____ .

Toimenpiteet liitteenä. Alkuperäinen suunnitelma liitteineen säilytetään koulun arkistossa.

Erityisen tuen suunnitelmasta tiedotetaan opiskelijahuoltoryhmälle. Lukio-opiskelun tuki (esimerkiksi oppitunneilla huomioitavat asiat, mahdolliset erityisjärjestelyt kokeissa, kurssin arviointi) : näistä asioista tiedotetaan opettajille opiskelijan kanssa sovitulla tavalla yhteyshenkilön ja/tai ryhmänohjaajan kautta. Ensisijaisesti tiedottamisvastuu on opiskelijalla itsellään.

Sovitut tukitoimet eri oppiaineissa:

opettajan allekirjoitus:

Paikka ja aika _____

Opiskelijan allekirjoitus

Koulun edustajan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

Opiskelun erityinen tuki

Erityisen tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio-opintonsa. ***Erityistä tukea tarvitsevat sellaiset opiskelijat, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat opiskelijat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Opiskelijalla voi olla erityisen tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi.*** (Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet, OPH 2003)

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ***opiskelu voidaan lukiolain (629/1998) 13. §:n (muutettu lailla 478/2003) mukaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään.*** Jos opiskelija vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Lukiolain 13. §:ssä ***tarkoitettut oppimistilanteet ja kokeet tulee järjestää siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Opiskelijalle voidaan laatia suunnitelma, johon kirjataan, miten yksilölliset toimenpiteet voidaan toteuttaa.***

Jos opiskelijan kielenkehityksen häiriö tulee ilmi vasta lukiossa, tukitoimien suunnittelu ja toteutus tulee aloittaa välittömästi.



NIVELVAIHEIDEN MUUTOKSET

Toimintamallit: uudet opiskelijat, opiskelijasiirrot, erityisen tuen suunnitelma – kirjaaminen, opiskelijan tasomuutokset (kielet, matematiikka)

1. 9.- luokkalainen siirtyy lyseoon uutena opiskelijana: -

- kanslia siirtää henkilökortin tiedot Primuksessa
- perusopetus toimittaa lyseon valintakortin kansliaan
- opinto-ohjaaja/kuraattori/terveydenhoitaja osallistuvat nivelvaiheen ohjaukokoukseen yhdessä perusopetuksen kanssa, jossa siirtolomakkeet vaihdetaan
- kuraattori vastaa tarpeellisen tiedon siirrosta (siirtolomakkeet kuraattorin hallussa) ryhmänohjaajalle ja OHR:lle

2. Uusi opiskelija lyseoon kesken lukuvuoden:

- rehtori hyväksyy opiskelijaksi
- kanslia ottaa tiedot ja välittää tiedon ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajalle, kuraattorille ja tutor-ohjaajalle
- opinto-ohjaaja tekee HOPSin
- tutorit huolehtivat kouluun perehdyttämisestä

3. Päiväpuolen opiskelija siirtyy aikuislinjalle:

- opiskelija keskustelee opinto-ohjaajan kanssa
- opiskelija on yhteydessä rehtoriin/ap.rehtoriin
- em. välittävät tiedon / konsultoivat tulevasta siirrosta opiskelijan omalle opinto-ohjaajalle ja kuraattorille. Tarvittaessa kuraattori ilmoittaa siirrosta Etsivälle nuorisotyölle.
- opiskelija saa eropaperit lyseolta
- rehtorin/ap.rehtorin hyväksymispäätös

4. Opiskelija vaihtaa perusrhmää.

- opiskelija on yhteydessä ryhmänohjaajaan/opinto-ohjaajaan
- rehtori tekee päätöksen kuultuaan ensin OHR:ää

5. ”Uusvanha” opiskelija palaa kouluun:

- rehtori kuulee opiskelijaa
- rehtori on yhteydessä OHR-tiimiin
- rehtori tekee päätöksen

6 Opiskelija siirtyy lyseosta toiseen oppilaitokseen:

- ohjauskeskustelu opiskelija/opinto-ohjaaja
- opiskelija varmistaa uuden opiskelupaikan
- opiskelija saa eropaperit lyseolta
- kuraattori toimittaa nivelvaiheen siirtolomakkeet uuteen oppilaitokseen vastaavalle

7. Erityisen tuen suunnitelma:

- erityisopettaja/kuraattori tekee kirjallisen suunnitelman opiskelijan kanssa (kopio kansliaan)
- kirjaa tiedot myös opiskelijan henkilökorttiin (Primus) : huomio- tai henkilökohtainen suunnitelma- osioon

8. Opiskelijan kieli- ja matematiikkatasoihin muutos:

- opinto-ohjaaja ja opiskelija yhdessä täyttävät tasovaihtolomakkeen
- opinto-ohjaaja tekee muutokset opiskelijan HOPSiin ja kirjaa ne myös opiskelijan henkilökorttiin (Primus): huomio- tai lisätietoja osioon



OPISKELIJAHUOLLON VUOSISUUNNITELMA

Hyvinvointiryhmän jäsenet ja tehtävät (pj.,
muistionkirjaaja, muut)

Kiusaamisvastuuhenkilö:

Hyvinvointiryhmän kokousaikataulu:

Hyvinvointiryhmän erityiset painopisteet ja kehitysalueet
lukuvuonna:

Hyvinvointiryhmän työskentelyn arviointisuunnitelma:

HYVINVOINTIRYHMÄN KOKOUS



KOKOUSPÄIVÄ _____

		LÄSNÄOLIJAT (LÄSNÄ=1, USEAMPI HENKILÖ)	HUOLENAIHEET	MITEN TOIMITAAN?
Oppilaan nimi	RYHMÄ	Rehtori / Apulaisrehtori Ryhmänohjaaja Aineenopettaja Opinto-ohjaaja Koulupsykologi / perheneuvola psykologi Lääkäri Terveystieteiden hoitaja Sosiaalityöntekijä Huoltaja / vanhemmat Oppilas Muu läsnäolija	1. Itsetunto-ongelmat 2. Koulunkäynnin säännöttömyys (poissaolot, myöhästelyt) 3. Sosiaalisen vuorovaikutuksen ongelmat 4. Oppimisen ja opiskelun ongelmat 5. Itsestä ja koulutarvikkeista huolehtimattomuus 6. Vapaa-ajan ongelmat (harrastukset, kaverit, päihheet, huumeet) 7. Muuta (sairaudet, traumaattiset kokemukset, masentuneisuus)	Kuka / ketkä
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
YHTEENSÄ				



OPISKELIJAHUOLTORYHMÄN MUISTIO

Läsnäolijat:

Muistion kirjoitti:

Opiskelijan nimi:

Opiskelija paikalla

Huoltaja paikalla

Asian esille tuoja:

Aihe:

Toimenpiteet:

Vastuuhenkilö/vastuuhenkilöt:

Seuranta:



ILMOITUS TAPAHTUNEESTA LOMAKE

(luottamuksellinen, arkistoitava)

kiusaaminen uhkaaminen väkivallanteko muu: _____

Ilmoittaja:

Asianosaiset:

Tapahtumassa muut läsnä olleet:

Ilmoittajan selostus tapahtuneesta

Asianosaiden kirjalliset selitykset liitteenä ___ kappaletta

Kuulemispäivä ja läsnäolijat:

Sovitut toimenpiteet ja vastuuhenkilöt:

Liitteeksi muistio seurannasta

Päiväys ____ . ____ . 20____ _____

Muistion kirjoittajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja tukitoimet järjestetään.



LASTENSUOJELUILMOITUS

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 25 §

Ilmoitusvelvollisuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka **hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.**

Ilmoitettavan nimi:

Yhteystiedot:

Henkilötunnus:

Huoltajan nimi:

Yhteystiedot:

Ilmoituksen syy:

Päiväys:

Ilmoituksen tekijä:

Lähetetään: Vaasan kaupungin sosiaalivirasto/lastensuojelu
PL 241 65101 VAASA tai
Soitetaan (06)325 2347



HOITONOHJAUSSOPIMUS

_____ , _____
 Hoitoon ohjattavan nimi henkilö­tunnus

Päihdeongelmani johdosta sitoudun hoitoon seuraavasti:

Aika: _____

Paikka: _____

Sitoudun myös samalla noudattamaan niitä ohjeita, joita hoitopaikka minulle antaa, sekä ilmoittamaan lukioon yhteys­henkilölleni, mikäli keskeytän hoidon.

Yhteys­henkilöllä on lisäksi oikeus saada hoitopaikasta tietoja hoitosuunnitelmasta ja sen toteuttamisesta, siinä määrin kuin se on tarpeellista opiskelujen järjestämisen kannalta.

Vaasa ___ / ___ 201_____

 opiskelijan allekirjoitus ja nimen selvennys

TODISTAJAT:

 todistajan allekirjoitus todistajan allekirjoitus

 nimen selvennys nimen selvennys

Yhteys­henkilönä toimii:

_____ puh _____

Tiedoksi:

_____ asianomainen

_____ hoitoyksikkö

_____ joku muu, kuka? _____



SUUNNITELMA OPIKELUUN PALUUSTA

Opiskelijan nimi puh
Osoite
Ryhmä RO

Suunnitellut tukitoimet opintojen jatkumiseksi

Sosiaalitoimen/Väylän/Klaaran yhteyshenkilö:

Hoito- ja tukitoimet:

Yhteistyöverkosto:

Lukion opintoihin liittyvät tukitoimet:

Opiskelijahuollolliset tukitoimet:

Tämä suunnitelma annetaan kopiona:

Vaasa ___/___ 201__

Opiskelijan allekirjoitus

Opiskelijahuollon edustajan allekirjoitus



HUOLTAJAN SUOSTUMUS ALAIKÄISEN OPISKELIJAN HUUMETESTAUKSEEN

Opiskelijan _____

nimi ja henkilötunnus

ryhmä

huoltajana annan opiskelijahuoltoryhmälle suostumukseni lähettää alaikäisen lapseni huumetestiin sekä tarvittaessa seurantanäytteiden ottamiseen lukuvuoden ____ - ____ aikana.

Opiskelijalle kerrotaan ennen suostumuksen pyytämistä testin tarkoitus sekä vapaaehtoisuus. Testistä kieltäytymisestä ei seuraa opiskelijalle kielteisiä seurauksia.

Huoltajana annan suostumuksen OHR:lle ilmoittaa testin tuloksen seuraaville henkilöille:
(rasti ruutuun)

Paikka ja päivämäärä

_____ / ____ 201__

Allekirjoitus ja nimen selvennys



OPISKELIJAN SUOSTUMUS HUUMETESTAUKSEEN

Opiskelija _____

nimi ja henkilötunnus

ryhmä

antaa opiskelijahuoltoryhmälle suostumuksen lähettää hänet huumetestiin sekä tarvittaessa seurantanäytteiden ottamiseen lukuvuoden ____ - ____ aikana.

Opiskelijalle on ennen suostumuksen pyytämistä kerrottu testin tarkoitus sekä vapaaehtoisuus. Testistä kieltäytymisestä ei seuraa opiskelijalle kielteisiä seurauksia.

Opiskelija antaa suostumuksen ja OHR saa ilmoittaa testin tuloksen seuraaville henkilöille:
(rasti ruutuun)

Paikka ja päivämäärä

_____ / ____ 201__

opiskelijan allekirjoitus ja nimen selvennys



VAASAN LYSEON LUKIO
HYVINVOINTIMALLI